Ki Mieng Pynpang Mynsiem

DA

U Jerome Diengdoh

Kine ki lain lada kin ngam jylliew,
Shisha, phi ruh phi don ka dohnud briew,

Ki Mieng Pynpang Mynsiem

DA

U Jerome Diengdoh

HA

"J. M. M."

Kum ka dak ka jingsngewnguh

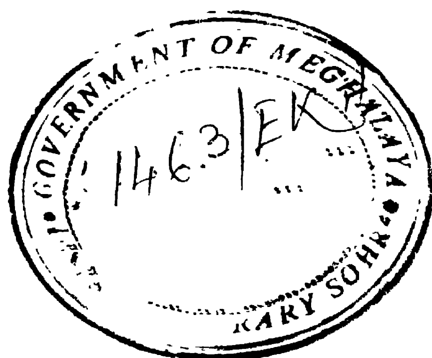

FIRST EDITION

1978

Printed at the Ri Khasi Press. Umsohsun Shillong.

GOVERNMENT OF MEGHALAYA
KARY SOHR
1463/EK

SHI KYNTIEN

U Bah Jerome Diengdoh u la leh kaei kaei kaba khraw da kaba u thoh ia kine ki 'symboh ksiar' jong ka poitri jong u. U pynriewspah ia ka litereshor jong ngi kaba dang duna shibun eh. Ym pat ju iohsngew ba uno uno u myllung ha ka thoh ka tar jong ngi u Khasi u ban pynmih ki kynthup bah jong ki mieng (sonnets) ha kaba un kynud ia ki jingsngew ka dohnud jong u. Ka long ka jingpyrshang kaba shlur ka jong une u nongthoh. Ka 'Mieng' ka long ka jait poitri kaba eh shibun namar ha ki khatsaw laiñ bakyrpang jong ka, u nongthoh un pynpaw ia baroh ki jingmut jong u kiba u kwah ban pynpaw ha ka jingrwai jong u. U Dr. B.R. Mullik u ong : "Such a restriction is likely to exhibit the power of the capable poet, just as it must reveal the inadequacies of the less gifted one" ("Kum kata ka jingpyrkhing ka lah ban pyni ia ka bor jong u myllung uba tbit, kumba ka lah ruh ban pynpaw ia ka jingduna jong u bym da tbit than)".

Hynrei u bah Jerome u la lah ban khniot ia ki jingmut jong u baroh bad ban pynpaw ia ki ha kine ki 'Mieng' ki jong u.

Haba pule ia kine ki 'mieng' ngim lah khlem da kynmaw ia kito ki nongthoh 'mieng' kiba khraw jong ka mynnor- U Petrarch, U Dante, jong ka Italy, U Wyatt, U Surrey, U Spenser bad U Shakespeare jong ka ri Bilat. Kine ki la pynmih ia kita ki "Sonnet Cycle" ki jong ki bad rwai iaroh ia ki 'thei samla kiba ki ieit. Imat u bah Jerome ruh u kwah ban bud ia ki dienjat jong ki da kaba u thoh ia kine ki 'mieng'.

Ha kane ka kynthup jong ki mieng u nongthoh u rwai shaphang ka jingieit jong u samla ia la ka samla. Ki kyntien kiba u thoh ki long kiba ktah jylliew shibun. U twad ruh

ia kane ka phang la-jan na baroh ki bynta jong ka, kum ban shu pyninuksa, u iathuh shaphang ki jingangnud jong u samla—

Te, to ngin ieit kylliang mangi kumjuh,
Ym tang mynta kumne, sh'wa ngin kynduh —

Lane shaphang ki jingartatien jong u samla ia ka jingieit jong ka samla—

Balei 'tien jong kiwei, phi sngap kumne
Haduh ia nga ban artatien kynsan ?

U kren shaphang kata ka jingkwah jong u nongieit na ka nongieit : Ka jingieit markylliang, ki jingsheptieng ioh ka shukor ia u, ki jingkular ki jong u ia ka, ki jingkylli ki jong u ba balei na baroh ki 'thei samala u ieit eh tang ia ka marwei hi, ki jingkylli kiba ngi iohsngew ha kine ki mieng ki long da shisha ki jingkylli ki jong uno uno u samla ia la ka samla. Ki long ruh ki jingkylli kiba jylliew shibun ha kaba u nongieit un kylli ba balei u ieit ia ka samla jong u? Ym namar ka jingbhabirew jong ka, ym namar ka spah jong ka (ka dei ka khun khatduh) hynrei namar ki jingiadei jong ka mynsiem ka jong ki—iwei ia iwei pat. Peit ruh ia ki jingkylli jong u samla:

Te phi la jied jingieit-aiti jong nga,
Ne ia ki pliah-pisa ban pynpisa?

U nongthoh u la pynbynta ia kane ka poitri jong u ha ki lai bynta. Ka Bynta kaba I u kren shaphang ki jingpisa mynsiem, ki jingartatien, ki jingkhuslai, ki jingkyrmen, ki jingphla jong u samla ia la ka samla.

Ha ka Bynta II pat jong ka kot jong u, u kren shaphang ka jingkhlad u nongieit, ki jingwad jingtngen jong u, ki jingsngew ba lehse maka hi kan sa babe kylla, haba kynmaw ia ka jingieit jong u. Hynrei dang don pat ki jingkyrmen ba shadien, ba lehse un sa iakynduh biang ia ka.

Hynrei, em : ki wan pat ki jingsngewsih kiba khraw kat ki jong Ka Elissa ne Ka Dido.

Ha ka Bynta III u nongthoh u rwai shaphang ka jingduh noh jong U Nongieit ia ka samla na ka daw ba kiba ha iing jongka kim suk ia u, kiba ha iing jongka, ki pyniashong ia ka bad uwei bad ki phah noh ia ka shajngai. Ki mih ki jingkyrpad jong u ia ka ba kan ym klet ia u wat la ka don shajngai, u ruh un iai kynmaw ia ka ha "ki por long marwei shngaiñ pyntyndep bor". U nongthoh u pynkut pat da ki jinghikai kiba sngewtynnad ba ka jingim kam long tang jingsngewbha suda, don ruh ki jingsngewthiang jong ka jingkthang. U nongthoh u pyni ruh ba kiei kiei baroh kin wai-hynrei kane ka samla hakhmat jong u samla kan ym jah lano lano ruh, bad namar jongka ruh ba kine ki laiñ ki mih ba ka kyrteng jongka kan sah junom. Kane ka bynta khatduh jong ka poitri ka ia hap bad ka jingong U William Wordsworth ka "Recollection in tranquillity".

Ngi kynmaw ia ki mieng jong U Shakespeare khamtam, haba pule ia kine ki mieng jong une u nongthoh. U Shakespeare u thoh shaphang kata ka "Dark Lady" kaba baroh ki nongpule haduh kine ki sngi ki sah ha ka jinglyngngoh. Kumjuh ruh u nongthoh u rwai ia kine ki mieng ha kata ka briew kaba phylla kaba u shu iathuh ba ka don ki "Irmat-Kdor". Dei ia kane ka briew ba u nongthoh u rwai ia kine ki jingrwai jong ka mynsiem jong u.

Nga kwah ban kren ruh shaphang ka 'style' ba une u nongthoh u pyndonkam. Ki poim ba u thoh ki long kiba pher na kiba ju mih ha kiwei kiwei ki poitri ha ka litereshor jong ngi. U pyndonkam ia ka "Colloquial Tone" ha ki jingrwai jong u kumba leh U Shakespeare ne U John Donne, ha ki mieng jongki. Ban ai nuksa :

"Aiu ngan leh ban hun maphi baieit ?"

ne

"Lada phin iehnoh bak, kyndit ianga "

ne

'I'u tei u khlur phyrnai nga khmied nangne,
Nga ngeit phi ruh phin 'i tang shu kem dum".

Ki mieng jong une u nongthoh ki dap ruh da ki laiñ kiba sah kynmaw ha ka jingmut jingpyrkhat jongngi. Khamtam eh ki "couplets" ki dap da ki symboh pyrkhat ba iai wan shi iai wan sawa ha ki tyndong shkor ki jongngi. Ban ai nuksa biang :

"Kine ki laiñ lada kin ngam jylliew
Shisha, phi ruh phi don ka dohnud briew !"

ne
"Jingkmen, jingdom, jingieit, jingsyam jongphi
Ki long ki sia i'u khulom thoh poitri"

ne
"Kumne, phi ngam ki khmat bym lah iohi
Sha ki khmat rieh jylliew duh ka poitri hi.........

ne
"Te ia khmat kmen jongphi ban peit ngam nud
Ia nga kan long tang jingsngewsih ban tuid.........

Ka kynthup jong kine ki mieng hi baroh kawei ka don kata ka 'organic unity'. Baroh ki mieng ki kdew sha ka phang jong ka poitri kaba dei shaphang ka jingieit jong ki arngut ki nongieit. Ym tang katta, wat ki mieng hi ruh ki don ha ki, kawei kawei ka 'organic unity' ha kaba tang kawei ka 'idea' ne jingmut ka don ha kawei kawei ka Mieng. Ia ki jingmut la pyni ha ki 'quatrain' ne ki 'sestet' ne 'octave' ban pynkut pat iaki ha ka 'couplet'. Lada ka mieng ka dei ka 'Petrarchan' kata ia ka jingmut jong ka Mieng la kdew ha ka 'Octave' ban nang pynshai pat ia ka ha ka 'sestet', bad ban pynwai ia ki jingmut kum ka jingpynkut, ha ka 'Couplet' jong ka 'sestet' hi. Lada ka mieng ka dei pat ka 'Shakespearean' ngi shem ba ka jingmut ka don ha ki lai tylli ki 'quatrain' bad la pynwai ia ka, ha ka 'Couplet'.

Don ki mieng ha kane ka kot kaba don ki jingmut kiba bteng na kawei ka 'Mieng' sha kawei pat, kum 'Jingieit ba kum kata" kaba bteng sha "Ngam mut pat". Haba

peit ngi shem ba baroh hi ki mieng ki iadon ka jingiadei kaba ia jan.

Nangta ban peit ia ki 'figures of speech' ne ki shrong ki shrup ba une u nongthoh u pyndonkam, ngi shem bun na ki kiba phylla biang bad kiba pher shibun. Um kwah ban bud ia kiei kiei kiba la ju leh kiwei, hynrei ban pruid la ka jong ka matti. Peit ia ka "Namar la pruid ha ki sla kti" - u pyniasyrièm ia ka samla bad i dop syntiew :

Phin long i dop-syntiew jingieit tyrkhong,
Hapdeng ki sla kot rben jingim jongnga,
Shibun ki 'tiew shylluit rong, ruh la kin don
Sha phi pynban ngan plied, ia phi ngan sma.

Ki long ki dur jingmut ba mih na ka dohnud jong une u nongthoh hi. Kine ki long ruh ki dur kiba shoh jingmut bha, khamtam leilei ia ki 'rang samla jong ki lum Khasi jongngi. Ngan shu shim katba lap :

"Kum jingsep noh ki kjat-sngi-jrem-khatduh
Ba pyiar doh ieit ki lyoh khatduh khublei ;
Kum dop-syntiew h'u thah bym lah shah shuh
Ki tlor ban pyut iwei, hadien iwei...........

Kaba sngewtynnad ka long ba une u nongthoh u wan rah ia ki jingmut kiba mih na kiei kiei kiba man ka sngi ban ring-dur pat ia ki sha ki jingshisha ba jylliew jong ka jingim, kum ha ka "Nga sngew kumba phi sngew". Ha kane ka "Mieng" u nongthoh u sdang na kaba u iathuh shaphang ka jingkynduh ki samla ban shah pynthut noh pat da ka baje kaba pyntip ia ki ba ki dei ban mih noh na ka jaka ba ki iadon. Na kane u ring dur ba kumjuh ruh :

"Shiphang, ngi kynduh ieit, tang ban khlad biang"

Kaba sngewphylla ka long ba ngi shem ruh ha kine ki 'mieng' ki don ki dak ki shin jong ki poitri ki bakhraw. Ban shu pyni nuksa ; lada ngi pule ia ka Mieng "Dei tang haba nga 'i ia I", ngin shem ba ha kaba sdang jong ka jing-

rwai u pyni ba u Nongieit u don hapdeng ki jingjynjar, ba u ieng halor ka sla pyrthei. Ha kane ka poim ka don kata ka jinglong salonsar ha kaba ngi iohi ia u Nongieit ba u long tang u briew uba rit hakhmat ka jingïar jong ka pyrthei. Um lah ieng shuh bad u shu ksaid hapdeng ki jingsuhsat ka mynsiem. Ban wan rah shuh ia kane ka jinglong ïar jong ka pyrthei u nongthoh u wan rah ruh ia ka wah 'Lethe' jong ki Krik hyndai, bad ruh ia ki poit barim kum u Petrarch, U Dante, U Shakespeare ; wat ka Cleopatra bad ka 'Hades' ruh ki wan mih ha kane ka Mieng ban pyni shuh shuh ia kata ka jinglong jynjar jong u Nongieit bad ka jinglong-iar jong ka pyrthei haba ia-nujor ia u briew uba long tang i thngiat bad ka pyrthei kaba shityllup. Kane ka pynkyn-maw ia ka rukom thoh U Joseph Conrad ha ka 'Novel' jong u, ka "Lord Jim", ha kaba u pyni ia ka jinglong shidana jong ki briew kiba hap hapoh ka duriaw baïar.

Dang don bun kiei kiei kiba ngi lah ban iohi ha kine ki kynthup-mieng jong une u nongthoh,hynrei lada yn kdew ia ki, ym don jaka.

Ngi kyrmen ba "u khulom thoh poitri" jong u bah Jerome Diengdoh un dang iai pruid ia ki dak jong ka dohnud jong u, ba ki pateng kin nang iohi ia ki matti jong u.

Ngim lah ruh ban ong shaphang ki jingkhraw jong ka poitri jong u ka sah ha ki snem ban dang wan ban bishar ia ki. Ka sah ruh ha ki nongpule ban bishar hi ha la ki jong ki dohnud.

Anthony Jala, M. A.
English Department (Lecturer),
St. Anthony's College,
Shillong - 3.

Dated Shillong, the 16th Jany/1978

FOREWORD.

I have great pleasure to introduce these first Khasi Sonnets by Jerome Diengdoh. This makes an addition to Khasi Poetry in this respect.

Sonnets, though brief and concise, are sweet and have their role in instilling a new passion upon the subject which they center round. Khasi sonnets have been very few, but Jerome Diengdoh has made up the gap by having them consistently published in this beautiful anthology. This is inspiring as Jerome is still young but in these lines, have exploded the thoughts which may have almost reached maturity. He has indeed created new models which should rank as good creations in Khasi poetry.

The verses, naive as they are as also forceful and clear, carry with them the wide range of imagination, the depth of thought and the enlightening power. There is nothing obscure although classists also prefer the cryptic elements to conjure up with the absolute.

I have enjoyed reading his love poems, full of charm and colour and the imagery which always lead us to the yearning soul. It is not only for the outward form, taste and temperament but also more for the eternal power of love that one should strive for. This should be indeed the moving spirit of poetry. Jerome has also struck deep the chords in search of a truer meaning of life although they flow with the elegiac notes. What is here that we should strive on - is it the dull fashion and bargaining for power and riches ? true struggles have with them victories and defeats. Plain living and high thinking have to be so devised to play their role in the present day-life.

The themes are so melancholic but they also invoke us to find the meaning of life and death. In their search,

many questions are come across on death as a decisive force that disposes of the human destiny. My contention of course is that peace and happiness are the greatest of the blessings of the Heaven and remembering on that beyond the cloud, time may come when we see a rainbow.

Elegiac they may be, yet I have found more than once that jests and satires are not entirely absent and they explode here and there. It is only the serious reader who could grasp their meaning.

I commend this young poet to our reading public and that his sonnets should be intelligently read and their thoughts be well stored.

I also wish that more of such creations come out from his pen in the days to come.

North Eastern Hill University, Shillong
Centre for Continuing Education.
Dr. Hamlet Bareh,
READER.
Dated Shillong, the 14th June '77.

Sd/-
(HAMLET BAREH).

TANG SHIKYNTIEN

Ka long shisha kaba sngew-phylla ia nga teng teng ban pyrkhat ba lyngba kine ki 'sonnet'—ka Mieng ha ka ktien Khasi - ngan iakynduh nyngkong eh bad phi baroh ki nongpule Khasi ka ri baieit jongngi. Hynrei ka long pat kaba sngewsih ba bun na ngi ngim pat sngewthuh ia ka jingkordor jong ka poitri. Ngim ju kham pule poitri namar ngi la sngewsuk bad kheiñ poh than ia ka thoh poitri. Hynrei, kum uwei na ki myllung, nga phla, nga la shem ban thoh poitri-nylla (pure poetry) ka long ka kam ba sani tam, pher bak-ly-bak na kiwei pat ki jingthoh litereshor. Ka poitri ka dei ka ktien jong ka mynsiem ba mih na trai ba-jylliew duh. Ka poitri ka long ruh kum ka lyer maïan ba kjit ia baroh ki 'met-lang-um', naduh kiba jakhlia tam haduh ki umpohliew basngur tam, bad sa hap ha ka dur u slap bakhuid tam na baroh liam. Ka poitri ka don ruh kata ka bor maia ba ïai-shoh sah slem slem wat ynda la khylliap noh ia ka kot ; ban long—

"Kum jingwan beh kyrthlep ka lyer kynsan,
Ban ud ki jyntang kba, ki khah, ki dieng
Tang kumta hi ban jah kumba la wan
Ban pynlyngngoh pangnud slem slem hadien."

Ka poitri ka don ruh ka bor kum ka jingrwai jong ka "Solitary Reaper" ba la pynshlei miar baroh kata ka them Scotland, bad ba la pyniai sawa sah slem ha ki tyndong shkoi U Wordsworth katba u nangran jngai jngai na ka ....Dang don shuh bun bah ki nuksa ban ai sha-phang ka jingsngewthiang ka poitri, tangba hangne ym lah thoh lut ia ki. Te tang da kine ki nuksa khyndiat, nga kyrmen ba phi ki nongpule phin kham sngewthuh sha-phang ka jingkordor jong ka poitri. U Sir John Betjeman, u "Poet Laureate" ka Bilat u ong: Ka Poitri ka dei ka um-phniang ba aibor ia ka jingim briew.

Haba phai pat sha ki poitri Khasi ba la mih pyrthei haduh mynta, da ka jingsngewsih kaba jur nga shem ba ki dang long kiba dang duna than lada ngin bishar na bun ki liang ; nalorkata ki myllung ruh, haduh mynta hi, ki dang iaid demdiap ha ka juh ka ktem ba la plaid i Babu Soso Tham shisien. Ngim pat iohi haduh mynta ia ki jingthoh ban kdat lynti sa da kumwei pat. Halor kane ka bynta i Dr. Hamlet Bareh i la thoh : "U Myllung (Soso Tham) u la seng nongrim ia ka poitry kaba la long bad khlem khih mynta la-jan dap laiphew snem palat. Ym pat iohi haduh mynta ba la don kano kano ka jinglur ha kane ka lyngkha ban kdat na ka nongim ba la mait lynti ma u. Kane ruh ka dei ka kam mardor ban prat sa kiwei ki nongrim bat-pat/thymmai ha ka poitri, lada kane ka pateng ba mynta bad ki pateng ba hadien ki kwah ban pynriewspah shuh shuh ia ka thoh ka tar ha ki phang ba-pher". Te nga ruh, ynda nga la pyrman jngai bad pule jylliew sani bha, nga la shu kan dohiap halade tat haduh nga la ioh lad ban pynmih kine ki poitri, lehse kiba pher bad kham phylla na kiwei pat. Ki por ba nga dang thoh kine ki poitri nga la hap iakynduh bun ki dieng-pyngkiang—namar kumba ong biang i Dr Hamlet Bareh : "Ka jingshem lynti thymmai ha kano kano ka kam, ka long kaba jwat. Hynrei dei tang kita kiba ur bad ym kita kiba peit najngai kiba lah ban shem buit". Lehse ngam pat lah ban bthat ia ka 'Juk Soso Tham' tangba nga la iaid jngai bad pyrshang katba lah ban pynriewspah shuh shuh ia ka poitri Khasi. Ka jingiohi—ka long ba kiwei pat ki jaidbynriew marjan ki la ieh-dien than iangi ha ka liang ka Litereshor ka la pynlong ianga da ka bor katba nga lah ban trei shitom namar ka ri. Ka don ka jingong ba ka jingstad jong ka jaitybynriew la thew na ka liang jong ka jingriewspah jong ka Litereshor. Dei ka Litereshor ka ban sa pynneh ia i jait bynriew Khasi ba dei ban peit da ka kor pynheh—"A Microscopic minority", Kumba U Jawaharlal Nehru u la jer kyrteng shisien iangi. Nga la leh ia kine baroh namar nga dei uwei napdeng kita kiba da ieit ri than shaba palat.

Phewse nga shem pynban ban shakri hok bad ban ieit ri than ruh, dei da ka ri baieit pynban ka ban kynjat

iangi. Ban long u nongthoh kot lei lei khamtam ka poitri ka long ka jing-jied ia ka lynti ba sniewbok tam ia uno uno u briew ha ka jingim. Ha lynti syndon ngin shu iapthngan kumba la jia ia kine ki myllung : U Luis Cameons ka Portugal, U Otway jong ka ri Bilat, U Oldham uba la iap khynnah hapdeng ka jingkyrduh, ka jingthngan bad ka lanot ba jynjar tam, wat U John Dryden, U Syiem ka Kyoh Mynthi, (Satire) ha ki sngi khatduh u la shem ialade hapdeng ka lanot jingim haduh ba la pynlong ia u ban ong : "How wretched is the fate of those who write" ("Katno ka jingshempap ka nusip jong kito kiba thoh") ha ka Prologue bad ka Epilogue sha ka "The Pilgrim' u Fletcher.

Nga ruh, naduh ka sngi ba nga la shim ia u 'Khulom-thoh-poitri', nga la shem pynban ka jingjynjar lynter ka la buddien ianga. Ia kita ki jingjia ngan shu thoh lyngkot hangne, bad kita ki long kumne : Ynda nga la dep thoh ia kine ki poitri, ha-man ki sien ba nga leit iakynduh ia ki kynrem ki lyndan ka thoh ka tar Khasi ba kin dup ai mynsiem jingshlur, tang jingtieng pynban nga ioh na ki. Kine ki ki stad-pyrkhat ki la pyntieng laiphew jait ianga. Te shisien, katba nga dang shong pyrkhat ia ka jingpyntieng jongki bad ia ka jingsngew bymdon jingmyntoi eiei shuh, nga la mut, kum U Gerard Manley Hopkins ban tar ia baroh ki poitri jongnga bad ban thang syndon ha ding. Hynrei, donbok, shuwa ba ngan leh ia kane la kloi noh ban pyrkhat ba nga khlem thoh namar kine ki briew 'stad-biej'-shipor ; hynrei namar ka pateng bynriew ban dang wan ter shi ter ; dei ka por ka ban sa bishar ianga ym maki. Kumba la jia ia U John Keats bad bun kiwei de ki myllung hadien ka jingiap jongki. Hynrei kaei kaba la ktah junom ban pyn-myllung sah kum u myllung bad ban pynrangbah ia ka long briew jongnga ka long ka jingjia kaba la jia ianga ha ka 19th Nohprah 1977, ka por nga dang hikai ha kawei na ki skul phadar hangne ha sor Shillong. Ha kane ka sngi sah jingkynmaw, ha ka History ka Khasi litere-shor, ynda nga la dep shim tulop Kristmas, katba nga dang shongthait-ka por janmiet ban dih sha, nga la plied ia ka 'envelope'— thep tulop ban ñiew ia ki tyngka, pynban la hap iwei i lyngkdop shithi, nga la nang

mut kmen katta u Phadar u la thoh ieit khublei Kristmas ianga hangta, phewse, nga shem pynban da kine ki dak : "Your service is no more required in this Institution" ....Shiphang nga la baïong-ngit bad jan iapler........... Kane ka jingleh lyndet, syndet khlem akor tam ba la shu beh mraw, kum ki diktator - shyrkhei ka menrati ; khlem ka jingkynjoh ktien ne khlem ka 'warning' eici ruh ka la long kum ka jingsympat u seiñ-thap na i bynta jong ka mynsiem iba pang tam eh. Da ka mynsiem bym sngew lait kren shuh, nga la shong pyrkhat thlip sha-ia-ïa-shai khlem thiah shuh baroh shimiet. Kum lashai (20-12-1977) dang step, nga la leit ban iakynduh ia u phadar (Headmaster) ba un ai ki daw balei ba u la beh ianga. Ynda nga la poi, nga la tied ia ka jingkhang ba la khang napoh, hynrci um man plie satia ; hadien ka jingleitwad lehnohei ia u sharum shaneng lehse ioh u don pynban shawei, ngala wan phai biang sha ka kamra jongu bad nga la tied slem khlem sangeh shuh kylla. Khatduh, ym banse shuh, shu war ! la plie ka jingkhang. Khak khlem shah tang ban rung, la ieng hakhmat pdeng-dwar, ka khmat iriang bitar, kum ka dur ba dang shuh mih na ka 'Pandemonium' jong U Milton ne ka 'Inferno' U Dante - ban peit triang ïanga da ki khmat sawtriej .... Da ka jingsngewrit bad sur kaba jem nga la kylli ia U :

"Phadar, balei phin beh noh seh ianga ?"
"Haoid" la jubab ma u, kum ka jingkyrhuh u lar-en.
"Balei Phadar ?" nga la kylli.
"Ba phi la pynkhlemraiñ ia ka skul jongngi bad phim leit Iingmane" u la jubab.
"Ha kano ka dur Phadar ?" la kylli sa manga.

("Lehse nga la buaid tanglang ? Lehse nga la tuh tnga ? Lehse nga la pyniap briew bad lute ? Lehse nga la shah patrong pulit ? Lehse nga la tuh ne thok ia kane ka skul ? Lehse kaei nga la leh kaba la ktah mationg plak ! pynban iaphi ?")..........."Lada ngan leit Ingmane ruh, phi lah seh ban ïohi tang ianga marwei hapdeng u paid byllien ?".

"Phadar" nga la bteng shuh, "Phi hi phi tip keiñ ngam dei tang shimet marwei briew, nga don ka jingkit kaba khia ha iing, lada phin beh kumne, khlem ai por, mynta mano ban pyndap khaw shuh ia ka iing baduk jongnga, Phadar ?"

Nga la ong shuh : "Nga tip shai, Phadar nga dei u briew ba lymbiang, lehse, nadong shadong ; pynban lada nga la leh eiei haduh ban pynsngewsih iaphi, te balei phim ju khot ban pyni bad sneng ia kita ki jingbakla ne ai 'warning' la kumno kumno tang shisien ruh - namar lehse kaei kaba thiang ianga, ka lah pynban iaphi ban long kaba kthangte lada ngan iaid sa nalor kita, ki jingsneng jongphi bad lada nga leh kaei kaei tat haduh, kumba phi ong, ban pynkhlemraiñ ia kane ka skul badonburom jongphi, nga hi ruh ngan nym shlan ban ïeng mynta hakhmat jongphi, ngan jin da istipha shuwa ba phin beh khlemraiñ kumne ; ban beh kam ia u briew kam long kaba suk, pyrkhat pat aiu kan ap ia ka lawei ka jingim jong u".

Hynrei u Phadar u khlem kren eiei shuh, u shu peit dom bad sngap sia pynban.

Te nga la ong shuh: "Phi hi, phi ju ialap na ki "pulpit" phi ong : ngim dei ki angel, hynrei ki briew kiba dap da ka jinglymbiang, U Jisu Krist ruh u khlem wan bad iap namar jong ki ba-hok bad kiba biang nadong shadong ....ktien, hynrei, khlem pat kut ; u Phadar u la ong dukhi—

"Mynta ngam don por, wan ha kawei pat ka sngi".

Nga la jubab : "Nga ruh ngam don por Phadar, wat mynta nga wan ruh phi la mut ban rieh nanga bad..........." khlem lah sngap shuh, U Phadar u la phet bad rung noh shapoh kum uba la rem ne kum u riew pop bym lah peit pyrshah ia ka hok, u shu ieh beiñ ianga hangta ha shah-ksew kum ia u ksew bapoh tam. Khatduh, ngam banse shuh ban hap wanphai noh sha la ïing da ki ummat bakthang bad ka dohnud kaba btiar. Katba dang iaid ha lynti, nga la pyrkhat bun ki jingpyrkhat ba kum kine :

Kumno keiñ u Phadar, u 'riewblei, um don mynsiem jingisynei ? Lehse nga dei u briew baduk, ngam don spah ban pyntieng ia u ? Nga ngeit kane ka dei ka 'private' skul, tangba ngam ju pyrkhat ba u phadar khuid un don pat ka mynsiem ksuid ! Ngi ki briew ngi dang pyrkhat arsien wat ban beh noh ia ki nongtrei ïing ruh ! Ne lehse, tangba lehse, ioh dei pynban ka jingpynshoi jong kito ki rangbah ba hapoh U Phadar jong kane ka skul, ba ki la sngew bishni daitnud ba sa tang katno ngan pynmih noh kane ka kot ? Te lehse nga la long u bapli (victim) jong ka jingbishni, dei kane ka jingsniew ka ban sa bam-duh ïa ka jaitbynriew jongngi. Dei hangne keiñ-ym kumba ong ki "demographers' ha ka snem 1976 ha ka kot jongki : "Estimates of Birth and Death Rates for Scheduled Tribes Population of India" haba ki phah sha ka- "International Institute for Population Studies" jong ka 'United Nations' ki la report ba ka jaitbynriew Khasi kan sa duh jait hapoh arphew snem- pynban nga iohi ka jingsarong bad jingbishni parabriew, para doh para snam kan sa bampong iangi, tang hangne ruh, ha i khyndiat snem- ngi don ha tmier jong ka jingjah rngai. Hynrei don hi ma kum uta u Phadar u ban shah shalai ha ka jingpynshoi u briew khlem ïeng ha ka nongrim jong ka hok ? Kum kine ki jingkylli ki la dung ia ka jingpyrkhat jongnga. Bad ynda nga la poi haïing da ka dohnud kaba kthang bad ki ummat kiba lang, nga la thoh ia ki artylli ki poitri "Synjaw Ummat", "U Blei u long tang ka rngai" (ha ka kot ban sa mih) bad ïa kine ki lain :—

"Phim ju ïohi, keiñ ieit, kaei ng'la ïohi :
Ki phadri-hok ruh ki leh wat ïa ka pop!
Te nga lei u briew, b'la ieit tang ïa phi hi,
Ngam don hok mo, ïa phi, baieit, ngan thok ?"

Ka jingjia khyllah ba kum kane, ka la pynlong ia ka jingmut jongnga ban her sha ki jingkynmaw ba la jia thik ia U Dante, la bun spah snem ; u myllung ba pawnam ka Italy. Une ruh u la shah beh pynrangkang par junom sha jngai na la shnong ba u ieit eh, lehse da ka jingkynshoit ki riewniam hi, namar u la pynrem tyngeh ia ki ba ki la

mushlia than eh ia ka kam saiñ pyrthei bad ka jingkangar ba la palat than, ha ka jaka ba kin pynleit por bad ka kam Blei.

Hadien kane ka jingjia nga shem ialade ha ka jingblaw ba marwei. Nga phai sawdong, hynrei long lehnohei. Baroh ki ong : "Kaei ba u Kpa mynsiem u leh ka long lut kaba dei." Ki lok ba ju ia-ieit ryngkat ki kylla long ki nongshet kylla. Baroh ki kynkok ianga, khlem tip ka sdang ka kut la ka long kaba shisha ne em............Hapdeng ka jingjakhom jingmut ba kum kane bunsien - kum U Shelley ha ka "Stanzas Written in Dejection near Naples", kum u matlah 'Oedipus' ba ka shem-lanot U Sophocles - nga la kylla long :—

"Kum u matlah nga shu iaid lamwir ka sor
La btai, la dum, la duh, ban ïap noh nga thrang !"

Teng teng ia U Blei ruh nga la bitar kulmar haduh ban mih kum kine ki laiñ :—

"Kaei ka pop, ko Blei nga la leh hangne ?
Ba kumne sat ban long tat haduh katne !"

ne

"Ban iaid bad ban im beit tang da ka hok
Nga shem bunsien ka long pynban ka pop !"

ne

"Lada ka bor pyniaid ka bneng, ka don
Haduh katne balei pat keiñ ka long ?

Kum kine ki jait leñ kin mih tang na ka dohnud bakthang tam jong u briew................................

Hynrei suki suki katba ki sngi ki nang iaid ; ka por, ka syiem jong ki dawai, ka la sympaiñ ia ka jingsyor ka mynsiem jongnga, haduh ban ai ka jingkyrmen kumne :

"Pynban katba dang im, dang wan ka por
Dang don ka jingshaniah ka por ban wan."

Ban tngen hapdeng ka shem lanot, ummat ba bthei na dohnud bakthang :—

"Kin long kum i synjaw um byrshem mynsiem,
Halor ka ngab ki por jong ka longdien..........."

Lehse phin sngewphylla ba nga la thoh ia kine kiei kiei, ne lehse phin sngew ba nga la thoh palat iano re iano, hynrei em. Lyngba kane ka jingthoh nga kwah ba ha ri jongngi ruh kan sdang noh ia ka "Romantic Movement" ba la sdang la slem ha kiwei ki ri - kum ka "French Revolution", "American War of Independence", ka 'Reformation' jong ka khathynriew spah snem bad kiwei de ki jingjiaban pyni ha ka jingshisha ba ka juk mraw-lehbeiñ ka ia kut ; bad u briew, la u don ha kano kano ka kyrdan ruh um dei pat ban lehbeiñ ia ki kup shiliang ki sem shiliang. Kan myntoi aiu ban ong : nga ieit ia U Blei bym ïohi, lada ïa u briew ba ïohi pat ngim don jingieit ?

Lyngba kane ka jingthoh bad kine ki nuksa nga kwah ruh ban pyni ha ka Sorkar jylla ïa ki daw ba kan kham sngewlem ïangi ki nongthoh kot Khasi, ban ïa ki por mynshuwa. Namar kan myntoi aïu te ban trei shitom pynriewspah ïa la ka ri lada ka kpoh pat ka thylli ? Lada ym don ba patiaw hangne ruh nga tieng, ba ïoh ki sap ba U Blei u ai ïa ki nongthoh kot Khasi kin shu bijai ei kum ba U Thomas Gray u la mut ha ka "Elegy Written in a Country Church Yard" : Kumne :—

"Full many a gem of purest ray serene
The dark unfathom'd caves of ocean bear :
Full many a flower is born to blush unseen
And waste its sweetness on the desert air".

Ia kane, ha ka ktien Khasi, i Rev. Morkha Joseph i la pynkylla kumne :—

"Bun mawlyngnai ba tyngshaiñ tam khlir khlir
Poh krem ïong-dum ka duriaw bah ngir ngir ;
Bun ki syntiew phuh kyllai khlem ihpaw
Phriang bijai l'i jingthiang ha ka lyer ri khlaw".

Shuwa ban kut noh artat, nga kyrpad iaphi baroh, khamtam ia kito kiba nga la pynsngewsih ba phin map ia ki jingthoh lada ki la long than shaba palat, tangba, nga sngew ba kaei kaba nga la thoh hangne, ka dei ka bynta jong ka poitri hi.

Khublei iaphi baroh,
J. DIENGDOH,
QUINTON ROAD,
SHILLONG - 1.

April (Ïaïong)
24th, 1978.

"SA SHIKYNTIEN"

Sa shikyntien ngam lah pynkut khlem ka jingainguh ia i Dr. Hamlet Bareh bad ia i Anthony Jala kiba la iarap shibun ha kane ka jingpyrshang jongnga. Ki la long shisha ki rangbah ba bun kam, pynban ki la kloi ban sngewlem ianga khlem kyntait wat naduh ka sien ba nyngkong ba nga la leit iakynduh ia ki. Ki la pule ia baroh ki poitri jongnga, haduh ba ki la thoh ruh ia kine ki 'tien lamphrang kumba phi iohi ha kane ka kot. Te nga kyrmen U Blei ruh un nang kyrkhu ia ki ha ki sngi ki ban dang wan.

Kaba ar pat ka long, nga kyrpad ia ki nongpule baroh ba kin nym sngew eiei ia kine ki jingthoh, namar hateng phin sngew ki la long palat than, hynrei ngam banse pat ban pynkyndit bynriew noh iaphi kumba la leh ki 'Meta-physical Poets'.

Kaba khatduh pat ka long ba phin nym sngew eiei ia ki jingbakla ba phi lah ban shem hangne hangtai jong ka kot lada la bakla shon ; teng teng pat ngam banse ban leh klet ia ka Kramar - namar nga sngew ba ka poitri, ym kum kiwei pat ki tnat ka litereshor, kam da donkam eh ban bud thik pa thik ia ki ain ka Kramar, namar ka poitri ka dei—kumba nga la ong-ka ktien jong ka mynsiem.

Khublei iaphi baroh,

U NONGTHOH

KI JINGKDEW SLA

KA BYNTA I

PAGE

PAGE

KA BYNTA KABA NYNGKONG

1. LA NGAT HA PNUR JINGIEIT JONG PHI

Sngew kum iwei i thapbalieh bakmen,
Shu krih bad dem hapdeng ki syntiew phuh,
Kper-syntiew thiang-iwbih, ka pyrem-tlem,
Hapdeng bunrong ki khlieh—sngew nang jied shuh.

Nga her ha 'er -sieng-jngai, jingbymkhuslai,
Ka sngi phyrnai, ne tip, u lyoh-dum-rben,
Tat la dei por, nga sngew, nga wan ban phai,
Sawdong dpei-rhem, ka iing-sadhai ba-kmen.

Naduh ba shah ngat pat, ha snur thapb'wa,
Ki thapniang-khlaiñ la shu tlot-iar kynsan,
Ym sngew lah shuh, shu kynthlap-sia hangta,
Lada lait-ruh, lehse ...... lyngngoh pynban ?

Shu iai pisa hangta miet la bad sngi,
Mynta, nga la ngat ha pnur jingieit jong phi.

2. KWAH TANG JINGIEIT

Shajngai, shajngai, nga sngew la shang makia,
Ban rwat jingsuk shaduh bym sep ka sngi,
Phewse, sa shem ban pynlyngngoh ïa nga—
Ha" "irmat ki ba kdor", ka dur jongphi.

Ka bneng ka long ka pyrthei kmen ïa ngi,
Lada ha jingieit hi baroh ngin shem,
Ka pyrthei ruh ka long ka dujok-hi,
Lada ha jingieit-hi, ei-ei phim shem.

Te, to ngin ieit kylliang mangi kumjuh,
Ym tang mynta ki mne, sh'wa ngin kynduh—'
Nga kwah pynban kan ngam shaduh trai duh,
Kum angkor-nar, kumjuh ka 'er ïong ruh.

Lyngba jingieit-kane, ngan neh manga
Nga dei u briew, hangne ngam don jaka.

3. KA DAW JONG KA JINGIEIT

Balei, ia phi haduh katne nga ieit?
Ym dei, namar ba dei ka dur ba paw,
Jingbhabriew dur lehse, kan pynshoh biej,
Khamlah pynban, jingbhabriew bym ju paw.

Balei shu sngew ieit te, kyrpang katne?
Hato, namar phi dei ka khun khatduh?
Ah tang ! namar 'lei spah, ngan dem mane?
Khamlah spah-bneng ki khlur, phim lah ñiew shuh.

Haduh katne nga sngew ieit than balei?
Hato, dei kyrdan khraw, jingstad kordor?
Mano bym kwah ka jingsngew suk?...... hynrei,
Khamlah ki 'riew stad tim, ka krik mynnor.

Nga ieit ia phi namar i ta keiñ ieit,
Phi dei, phi hi, ka daw jong ka jingieit.

---

4. LADA PHI DON KA DOHNUD BRIEW

Katno nga ieit ia phi ! kumno ngan ong?
Ha phi nga ai jingieit tang shi mynsiem,
Kum rong ba pher jong ki hynñiew ki rong,
Hynrei, ki dei ki rong u simpyllieng.

Ki stad-saïan, mat kiew shaduh ka sngi,
Ka pop ka nang synshar bad nang thombor,
Nga nang pynsbur pynban jingieit ha phi,
Shaduh sngi khatduh sngi, ngan thom ia ka por.

Jingieit, haduh ba kut kan ïai shylluit,
Ngan iai leh bha, wat la ïa nga phin sniew,
Ha phi ngan theh pynkut, jingieit bym kut,
Tat por kan poi, phin sngewthuh lyngngoh-bynriew.

Kine ki laiñ lada kin ngam jylliew,
Shisha, phi ruh phi don ka dohnud briew.

---

5. KI DAK JINGTHUT

Balei 'tien jong ki wei, phi sngap kumne
Haduh ia nga ban artatien kynsan?
Phim sngew mo-ieit jingkren ba kum kine,
Ki don haman ka dohnud briew boi khñiang ?

Phi lah ban sngewsih ruh hateng ki por,
B'u miaw u ksew ba jlew, un kren ïa ngi,
Ki briew te dei ki briew kein barabor,
Ba bishai, stad than ban ï'u Danial bapli,

Phin lap ki phnieng syrwiah rieh ha lynti,
U lyoh ban tep lyngwit pynmatlah duh,
Phin sngew s'u Blei khlem jingisynei ia ngi,
U phrang jur haduh ym sngew don u Blei shuh ....

Lada, kumba nga ieit phin ieit maphi,
Pynban ngin jop pynrem mangi ïa Ki.

---

6. NGAM LAH SNGEWTHUH

Don bun, nga tip, ba kham bhabriew shuh-shuh,
Don bun, ba kham stad shuh bun shah ïa phi,
Don bun, ki khun riew-spah ki 'riew-pahuh,
Don bun, don bun ruh ki ban kham tipsngi.

Kyndit! balei kumne pat matlah sat?
Kum sniang la phin shat ruh ki ksiar nylla,
Kum miaw nep-khmat-matlah ia ki rong pat,
Kum bseiñ iong-triem ki lem khmut ka bor ban sma.

Ngam lah mut shuh, shu king da ka jing-lyngngoh,
Nga shu dum-dngiem, hala mynsiem shaïong,
Na kat kane ka jingïoh ba nga ïoh,
Nga sngew balei tang phi pynban phi long?

Nga wad, haduh mynta, ka daw-sngewthuh,.
Nga wad, nga wad ...... nga sdang biang ha kajuh.

---

7. "TANG KAWEI"

Aïu ngan leh ban hun maphi baieit ?
Ki jingtynjuh phi mut ťynjuh ïa nga,
Ong noh, ka poi baieit phim lah ban thied
Phin sngewthuh noh ïa jingieit ba-shisha.

Kum Herkules, nga kloi ïa phi ngan ngeit
Ban leit pyndep ki khatar, ki kam radbah sngi
Kum khun ki Syiem shlur, sha jingtriem tam ngan leit
Ban kheit, i'u Amirphor namar jong phi.

Ne da kumwei pat ïoh phi don jingmut
Ban pynkyiuh shirynieng ï'u briew ťang ban mutdur,
pynban, namar jingieit bym lah set-kut
Ki jingsheptieng ki hap long ki jingshlur.

Namar jongphi nga kloi katba phi ang,
Na phi, pat tang kawei - "Jingieit-kylliang".

---

8. "JINGIEIT BA KUM KATA"

Jingsngewieit-sngur naduh mynta hi ruh
Nga sngew kumba ngan ieit haduh katta
Ki akher-sngi, thmit jong ki tmier-khatduh
Ka pyrthei-sngi katba kam pat synñia.

Ngam kwah jingieit ïa phi ba kan kylla
Ne kan ïai-kjap ha man ki tlang kut snem
Nga mut pynban jingieit ba nylla-shida,
Kum sngi-biej-kmen-khyllung, ha ri ka bneng.

Nga la ïohi bunsien, katno ka shon :
Ka jingieit-shit-ieit-biej, ka ju pjah-jah noh,
Ka shadem-syaid kam peh kum mynnyngkong
Baroh la hun, tang hun jingthrew ka doh.

Nga kwah jingieit ban ieit ba kum kata
Lada ym ïoh ka bha ngan sah samla.

---

9. "NGAM MUT PAT"

Ngam mut ka jingieit pat bad kum kata,
Kata ka jingieit-mrad, khlem tipbriew shuh
Shu shong-kynrong, ha jingmut-sniew shirta
Ka jinglong-briew ba-bha, ban pynsniew duh.

Lada ngan artatien hala marwei,
Ïa phi, pynban, ngan ieit da jingmut-suk,
Jingieit ka dei kata ka maïa-Blei,
Ha jingbym-iohi ruh, shu sngew-ieit-shaniah lut.

Lada da kumwei ruh, kan kut jingim
Ïa phi kumba la ieit, ngan ieit kyrpang
Jingieit kam kut tang ha ka shongkurim,
Jingieit kan kut naei naba la sdang.

Te nga, nga mut jingieit ba kum kata,
Mangi ki briew ngim lah mutdur ïa ka.

---

10. "BAD PHI JUNOM"

Kumne wat la nga long bad phi mynta
Mano ban ïohi keiñ ïa ka sngi ban wan?
Wat peit-poh tang ïa ka mynta halor jongnga
U bym khmih-jngai u dei u labanang.

Mano ban bna ha sngi ki ba dang-jrong,
Ki khlur da kumwei-bak kin phai kynsan,
Mano ban tip ka mon ki blei na jrong
U mraw poh-tam un sa long u syiem don bor tam.

La ngan ïoh ruh katba nga kwah na khet,
Ia phi ngan iai sngew hi kum mynbadang,
Wat mut ha jingrah-kyrthep ka lyer ngan phet
Bad kiwei pat ki ban ïa hap kyrdan.

Naduh kumne-mynta, phi la don bad nga,
To-ai, junom kan long kumne-mynta.

---

11. NGA TIP

Wat la ki khmat jong nga sha-jngai ki don
Wat la ngam ïohi ruh ïa ka mynsiem
Wat la ka pyrthei ruh ïa phi ka ong,
Kumno! ia phi pynban ngan shu sheptieng?

Bad kiwei ruh nga lah ba ngan ïohi
Teng-teng, phi ïa rykhie-kai, ïa ïaid ïa ieng
Kumno! pynban hangta bad hangta hi?
Kum ki nongïasaid bastad, ba ngan pynrem.

Nga dap jingsuk lynter ha nga bra'bor
Ki jingbuhrieh - Phim lah buhrieh shirta
Kiei - kiei ki ap tang ïa ka por
Kumjuh, phi ruh, nga ngeit, phi ieit ïa nga.

Ha khmat, ka sngi jingieit kaba tyngshaiñ
Ka miet badum, ka dem 'ñiuhmat - lehraiñ.

---

12. JINGIEIT AI-TI

Ioh ki jingkwah jongphi ngam lah pynbiang
Ynda phi la mut-hok-shisha bad nga,
Ioh phi la klet, te ngan pynkynmaw biang
B'i tulop i jong nga i dang duna.

Ha kum kane ka pyrthei rem mynta,
Te phin pisa ang bneng lyngngoh jakhom
Namar jong phi to ai, ngan len noh ma nga
Haduh katta, - phin suk ïiang nadong shadong.

Te l'da, phi - phi dei ka 'riew 'i jngai
Bym ïohi ïa kaei ba phi ïohi,
Palat kine, katba rieh, ngan theh kyrhai,
Te aïe kein, nga aiti-lut ha phi.

Te phi la jied jingieit aiti jong nga,
Ne ïa ki pliah-pisa, ban pynpisa ?

---

13. H'I JAKA KHUN KHONGWAIN

Narikh i rud lynti, beit shi peit thik
H'i khongwaiñ i ba khun, jong ka lynti
Pyllaw ki khmat, kim kwah tang ban khapbrip,
Sngewtieng, ioh kum ïaid lait noh thiaw ma I.

Slem, la sliang sngew skuiñ - te ban ïohi
Syiem pung jingieit, i 'tiew padma ba rieh
B'in wan mih noh na lyngngop i lynti—
Phewse, haduh mynta ...... nga shu trud ka khlieh.

Shu kum hun noh, ha la jinglong ba-thrang
Lehse, ïoh don ha I ka jingsngew wit,
Ka aiu-re, b'la pynthud noh pynban
Kumno keiñ ngan tip, ia kane ka jingkyntip?

Nga ap hi kmang, haduh katno ? .... khlem tip
Tat da ïohi ki khlur .... nga sa kyndit?

---

14. I JINGKHANGIT SHAI SHARAK

Kyndit! nga sngew ka miet la kynjah bah
La sngew-thait ruh ka pule bad ka thoh
Ki khmat ruh ki la swai ring - tlot samthiah
Nga mih shabar, shuwa ban leit thiah noh.

Kham jngai, naba nga ïeng, itei nga'i-
I dewlynnong duriaw ka miet dum-bah ;
Sa shem dei jingkhangït ka jong I hi
Bad kyndit briew balei, kumno kumto, ah!

Te In sa sngew kumno? nga mut marwei
I Syiem jingshai jong ka jingdum baïar,
Lehse In shu peit-thiah, kum dohkha ha thwei,
Ka bneng ba ïar, bad ñiew ki khlur hajar.

Ka bneng-In sngew ka dei kot sla poitri
Ki khlur-ki laiñ jingieit nga thoh ha I.

---

15. KANE KA MIET

Kane ka miet, kan long ka miet shisha,
Lada phin dem ha nga ban ia poitkai
Ia synñia miet kynjah ba 'i maia
Ki umjer-phlang, ba phalang jingphyrnai

U 'nai khatsawsynñia, lymphuiñ na jrong
Ka kylleng-salonsar ka rong rupa
Ka mynmiet-sngi, da kumwei pat ka rong
Long lehnohei pynban phim don bad nga.

Nym lah pynshai, ha phi, jingshai i-thiang,
Tat da phin 'i da ki khmat ki la jong
Lada ngan dei u kupid, thapniang ngan siang
Ban shaw hangne, ïa phi, bad nga phin don.

Sur-jingieit, ïa phi ka khot sa khot sha nga
Iohsngew tang umjer-sla halor ki sla.

16. PHI WAN PYNTHUT MYNMIET

Shuwa ngan thiah, nga kum khmied kai sha bneng
Nga 'i shi byllien-bah ki khlur kyrhai,
U bnai uba nep jhir dang-lung ki reng
Ka jingkieng-rong phyrnai, u pun kynjai.

Nga kiew halor jingthiah bad la jan ïoh-thiah
Sdang jah sha ñiamra thiang ki jingphohsniew
Oh, ngam nang thiah shu phai sawdong jingthiah
I paw, pynwit ki khmat, i dur bhabriew.

Baroh shimiet shu lynga bad kyrthai,
Baroh, ki la ïoh-thiah, phohsniew bun wat :
Long kum khyllung ia -raiñ kai bad u bnai
Marwei, balei kumne, ah! ma nga pat?

Lada phin 'i, phin rykhie kumba shah ktik smiej
Bad phin ong ieit " Tang phi ...... tang phi keiñ ieit".

17. NGAM DON KI JINGMUT SNIEW BAD PHI

Ki kti jong ngi haba ki ïa btin lynti,
Jngai jngai na shnong ki briew, lyngba ki dymmiew
Ne por ngi wan phai noh, b'la sep ka sngi
Ki jingïaleh ba ring ki krang jylliew.

Ha khnongwaiñ dum i-ngiew, bym'i mat shuh
Phi kum kdup ianga, shadem khluit sngew ki patied .....
Ki por khring jingtynjuh, kum kita ruh
Ngam don ki jingmut sniew, bad phi, baieit!

Yn-nai, ki jingthrangbrai, bad phi maitang
Jar-jar, tang ngi arngut, ym don ba 'i
Ju sngew-lyngngoh katba ki kjat ki kam
Kumno?.........kane nga lah ban len bad phi!

Ha khmat dur ieit jong phi, nga mut ban ong :
Ka bor sngewieit - burom, nga shem ka don.

---

18. NGA SNGEW KUMBA PHI SNGEW

Nga sngew kumba ma phi, phi sngew mynta
Halor kane ka jingkieng -pung janmiet,
Phi klet lut jar, katba ha ki khmat jong nga
'Poh ar-mationg, ki paw ki mynsiem sliang ieit

Nga klet ka sngi jan sep, rud-Wah-Umphyrnai
Ki khih ki syntiew, ki beh ki kseh bilat
Sha kawei pat, shu sngew, ka pyrthei rngai.........
Aïu, sawdong ka jia, ngam lah pyrkhat.

Suki nga ring ï dur shoh biej shajan
Shadem...ngam sngew briew shuh, shu sngew kum u-wei-'
Ah ! tied pat ka baje pung, jam kynsan
Ka por ban khlad nangta, ïa ngi la dei.

Balei kumne pha long, ko jingieit ba-thiang !
Shiphang, ngi kynduh-ieit, tang ban khlad biang?

19. DEI TANG HABA NGA 'I IA I

Hateng khat por, sngew ngam lah ngan ïeng shuh
Halor sla pyrthei bah ba ïar-jynjar,
Nga mut khap-noh ki khmat, ban klet haduh
Ban wad ia ka Lethi ba tuid jar-jai.

Ki jingsngew-kthang than, ki pyni jngai shadien
Ka Kleopatra bakner ia ka hemlok ;
Haba jingsngew la sngew than-eh mynsiem
Nga sngew ban leh ia ka pop, ka dei ka hok.

Jia pat, ki teng-khat-por ba kum 'i tohkhat,
Shu sngew kum Petrak ba ïohi ia ka Lura
Kum u Dante - ka Beatris pynkmen - jingpyrkhat
Bad kum Shekspiar - ka "thei dum-ïong phylla".

Ka 'Hades' dujok kan long ka bneng kmen hi
Lada ia I nga dang lah ban iohi.

---

20. KI DON KI JINGMUT JYLLIEW.

Ki jingmut-rieh jylliew ba rieh nga 'i.
Ka jingkynduh hapdeng jong phi bad nga
Nga 'i kane ka kam phylla jong ngi
La thoh ha ki kot jingim jong ngi lypa.

Lada ka jingkynduh jong ngi hangne
Kum ï'u 'Aeneas' kin wan pynthut ki blei,
Te kan myntoi aïu ? — hadien kane
Ban kut kum ka 'Clytie' sangsot pyrthei.

Nga d'wai hapdeng ki por ba kum kita
Sh'u ta ba thoh ka bynta, jong ngi arngut
Ngi ki nongialehkai ka Sawangka
Nym long ka shem-lanot ha ka bakut.

Nga 'i ha rngai - shisha jong ki lawei
Jingieit jong ngi ki ar kan long kawei.

---

21. LEHSE KAN NYM WAN SHUH

Katno ! ka ktah neduh mynsiem ba ngam
Sngew kum ka phohsniew-sngi dang pued la khmat
Shu sngew kulmar jai-jai, b'la sngew kmen than
Hangne ngan im, lada ngan kyrhon jap.

Nga 'i sawdong ki mat-ïong jong ki khmat
Katei ka bneng, ka khih ba ki tad ki lyoh,
Ka dur shyllait pat dkhat, dang ha ki khat
Jingtngen kaba nga ioh tang ban duh-noh.

Kumne, haba nga peit iap-biej bunsien
Jingieit ka shlei sha shlei, khlem jingrngat shuh ....
Jingieit than ruh ki pynlyngkien mynsiem
Ioh da kumno ei re, nga lah ban duh.

Ha kum kane ka sngi, ki sngi kmen duh
Sngew kumno-re, lehse ka nym wan shuh

---

22. KI KTIEN KIM LAH IA RYNGKAT

Kumno, ha phi ngan lah te ban batai ?
Ia jingsngewieit ba ryhem bad iai kyndeh
'Pat ioh ki ktien-kynsai ba ngan pynshai
Ka kyntien briew, [illegible] g duk than eh

Sngew jylliew than ban jingdur jingbatai
Kum duriaw radbah tam ra jlan pyrthei
Ba tuid bad iai tuid sah khem jingtyngkai
Ka sdang ka kut, phim tip, naei shaei.

Kum suiñ-bneng jngai, b'la 'i kynduh madan,
Bad kum u Simpylliang ha ki jor slap
Katta phi sngew ban jam, katta ki ran,
Katta phi sngew ban lap, katta phim lap.

Te jingsngewieit jong nga, ka jylliew palat
Ban shem ki kyntien tnlang ban ïa ryngkat ....

---

23. KATBA DANG WAN PHAI

Ynda, na phi, sha ïing nga wan phai noh,
Katba nga kam kham - sted b'ia kem ïongieiñ,
Ki jingpyrkhat bunsien nga sngew ki shoh
Ha jingmut artatien jong ka mynsiem.

Katba dang iaid, nga sngew, jingiaid ka jngai,
Jingmutdur - sngewtieng ruh ki bud nadien
Katba dang dum ka bneng, khlui ki sdang shai
Nang peh ki jingkyndeh hapoh mynsiem :

Teng - teng ki khlur ki jah, b'u par u lyoh-jngut
Hapdeng jingdum katno, sngew - blaw mynsiem
Kham blaw shuh pat, lada baroh kin kut
Satang ki jingkynmaw ki sngi hadien.

Kumno kan iia, lada ïa nga kan jia ?
Lada kan jia kumba nga mut kumta !

---

24. NGAN IEIT IA PHI MARWEI

Nga mut hi tang ia phi ngan ieit marwei
Ha lynti-hok-shisur-jingieit ngan dem
Ki khmat, la biang ia nga ka klang pyrthei,
Pyrthei ka jingbhabriew ha phi ngan shem.

Nga la iohi bun bun - ki 'riew ieit samla
Ba ki smai, ban nym ïaid - shuh, sha bym ïohi
Ki kdup - leh-kjeh .... jutang pat ki kylla
Kham-sted, ban ki jingsted ki kjat sngi hi.

Teng-teng, ngam sngew dei pat ban beiñ ïa ki,
Ha jinglong briew, ïa ngi ki briew la kha
Te khnang ki khmat jong nga kin long ïa phi
Ngan khlaw noh khmat shoh-biej, ban ieit ruma.

Namar shawei ngam kwah ki khmat na phi
To ngan long noh ïa phi, ka dkhoh - mynsngi.

---

25. DOHNUD KAN SHU BABE MARWEI

Sngew kwah kylli, phi ju kynmaw me ia nga?
Haba phi ïeng peit-kai na ki jingkhangït,
Haba phi trei ki kam, ba phi shet-ja,
Haba phi pule - kai h'i kamra rit.

Miet-sngi, nga te, kumno keiñ ngan klet shuh?
Wat ia pyrthei ka dum, ki lyoh ki per
Wat la ki saw ki saiñ 'pdeng jingkmen - duh
Ha thapniang ka jingsngew - ieit, sha phi nga her.

Hateng jinglong briew pat, shu kum pyrkhat
Lehse ia nga shawei, phim kheiñ ei-ei
Phi kren-beiñ pynban, sha lyndet bym poi pyrkhat
Katba manga hangne, ah, sngewsynei !

Dohnud da jingbabe kan ksaid marwei
Lada phin her mynsiem noh sa shawei.

---

26. KI KHA - SYNRAP KA RI "SIAM"

Bunsien ummat ki tuid, ïa nga ban shem
Ia jingsngew-ieit - shlei-miar ba kum kane
Haduh da jingsngewsih nga mut sngew-kmen
Jingkmen, ba ngi ngi wad ka kut hangne.

Shibun, nga sngew, nga la phniang ki jingpyishang,
Ki jingtynjuh ba sngew kynduh mynsiem
Phewse, khlem riej, phi klan ki ding jingphrang
Ban pynlyngngoh da jaw ummat bun-bun-sien.

Te ngan long noh kum ki synrap-'Siam'
Ba snoh ïa ieit ha mynsiem-rieh bad phi
Naduh ki lynti-jngai, ngan sngew phin iam
Lada ngan leh ei-ei, sha ba phim 'i.

Lada ïa phi marwei, un shim noh u Blei
Ngan shem mo kum maphi sa ha kiwei?

---

27. KI SLA "FORGET ME NOT"

Nga la sheptieng ïoh phi la kum phet sha ïing
Ioh phi la dom shisha ia jingkren kai
Nga la mut ban beh bad bat kyndit nadien
Ban pan map noh ia jingkren pynsngewshrai.

Nga la ieng joit ban plaid ka ktem ban sam
Napdeng "Forget me not" ban ot kloi lynti,
I sur samrykhie, kum iohsngew kyndit pynban
Hynrei nga par kum bym iohsngew ia i-'

Tang tip tiak shapoh sañium "Forget me not"
Nga tur shu tui jynrat kum ka ñiangthangdoh
Ki jaiñ barem la shu jot .... oh, ko sangsot!
Ki kti ba jem pat ah ! .... la ioh ban ksoh ....

Ki sla "Forget me not" jyrngam ki rong
Ki mut wat klet ia nga mynta-junom.

---

28. KI 'TIEW KULAB IA PHI'

Nga siang ki 'tiew-Kulab, na sdang lynti
Syntiew kulab - jingieit suhsieng ba pher,
Ban ïuh ki 'la-jat-jem biang biang jong phi
'Lor 'tiew kulab .... ki 'tiew kulab lynter.

Ki dop bunrong ban hap ha man ki sien,
Kin long jingkynud-thiang, sur-maian tam
'Er-iewbih - sphriang - sawdong - lynti - syngkieng
Phin sngew sha Arabia, sien - jingsngewthiang

Te sdang noh keiñ, balei pat phi pyrkhat tieng?
Balei, phi sngew - khia te ban ïuh ïa ki?
Katta phin khñiot, katta pynban kin sieng
Katta jingsieng jongki kan sieng ha phi.

Tangba wat nym kynjat i beiñ ia ki
Ba ïoh ki shiah ba rieh kin dung ïa phi.

---

29. PHI AI JINGMUT BAN THOH IA NGA

Wat tang shiphang ngi ia shem, bad sa khlad noh,
Phi pyniaj kyndeh pat, slem slem sah hadien
Haduh ngam sngew nang th'ah khlem pyrshang thoh
Halor i kot sada ' wei i Mieng.

Ha dui sngew ieit ba paw, ka rieh ia nga,
Ka pai ki symboh ksiar ba seisoh tam
Ba pynkrih jur ki san tipthuh jong nga
Ba wan pyrsad ha ki jingmut thoh kynsan.

Ka khmat bhabriew jongphi—hakhmat jongnga,
Ka dur domiang triang jongphi — ba isih duh
Ka jinglongbriew jongphi — ba iai kylla
Ka long —par mawkordor ba nym rngat shuh.

Jingkmen, jingdom, jingieit, jingsyam jong phi
Ki long ki sia i'u khulom-thoh-poitri.

---

30. KI NGAB JONG PHI RUH KIN JHIEH

Nga sngew phylla ia la ka jingim-briew
Kumno, phi la pynlong katne ia nga ?
Sngew kum kata ka rngai bah jingphohsniew
Ki puriskam - khyllung ri Arabia.

Kumne, katba dang khan h'i kamra - rit
Nga sngew ha wah ba sngur...shu king kmen lyngngoh
'Er iong, kyndit ka beh ; ki khmat nga khapbrip
Ki khriang-rupa, nga shem, ah, la ktieh noh ;

Jingsngew ba kum kine haba ki lang,
Ha jingmut-at-phyllung, ki shat-lympat
Jingsngewsih ruh ki bthei n'u klong-snam kthang
Sa mih shabar kum ki ummluh bym rngat

Lada phin 'i ia nga, ummat ki hap
Phi ruh, kh'lem tip ka daw, phin jhieh ki ngab.

---

31. NGAM DON HOK MO IA PHI BAN THOK?

Shisha, nga la len keiñ shibun ha phi,
Ki jingkylli barieh jong ka jingim
Ba phi kylli ïa nga man ki kynti
Ne, lyngba ba ngi btin ki dieng - tyrphin ;

Phi la kwah tip bunsien ... bunsien ki por
Ka long - rynïeng jong nga, ka ïing ka sem,
Nga shu plar - jubab - lyngkut tang ban dep por ....
Ki buit-kohsiang, ngam banse keiñ ban kren.

Phim ju iohi keiñ ieit - kaei ng' la ïohi :
Ki phadri - hok ruh ki leh wat ïa ka pop
Te nga lei u briew b'la ieit tang ïa phi hi
Ngam don hok mo ia phi, baieit, ngan thok?

Lehse ha-khmat u briew nga la leh bakla,
U Blei bad phi, hynrei, to map ïa nga.

---

32. U BLEI UN TIP

Haba ïa shem bad phi man ki jaka
Naduh kyllai ba ngop ki lynti-jlan,
Katno! marwei jylliew sngew nga lynga
Ka mynsiem ruh ka khia haduh ban pang.

Katno, ïa phi, phim tip shadem ka dap,
Ha dur ba kmen, ngam kwah dak buhkhoh kthang
Ka phyrnai phngaiñ hadien miet ther jur slap
Kin wan lang biang ki lyoh ban pynjngut biang ;

Te nga ïai d'wai ryngkat ki ummat shlei
Lada jingim jong phi ngan pynshitom
Ym myntoi shuh ïa nga !...nga sngew madei
Ia phi phin kmen, nga kwah, phin kmen junom.

U Blei marwei, un tip kaei b'u mut
B'u phrang haduh katne ïa ngi arngut.

33. KA PYLLA JINGIEIT

Ki wan ban sdien jingsngewsih tieng nga sngew,
Haba nga buh ban thew jingieit jong nga,
Bad jingieit ka jong phi ha pylla thew.
Jingieit jong phi nga shem ka dang duna.

Kumno ngan ong? Bad katno ruh ngan ong?
Ia jingmut rieh jong nga b'la dep ban phla
Phi ruh to long noh seh kumba nga long,
Ban paiñ ia ieit noh, bad jingieit ka jong nga.

Khmih wat jingtlem ka bneng, ki lyoh phin shem,
Ki dewlynnong ba ker ki duriaw iriang,
'Pdeng shyiap duriaw thang syllang — "Oasis" tngen,
Sngi bad ka miet ki tip por ia kylliang.

Te sdang ieit noh seh ieit kylliang ban biang,
Ka pylla jingieit ruh ka nym shiliang.

---

34. MYNSIEM JUNOM KA NYM KLET IA PHI

Nga nym klet shuh ia phi lano 'no ruh,
Ha mynsiem iap tang ban kha biang junom
Naduh sien nyngkong tam, nga la ieit khatduh
Kumta, ha jingpyrkhat junom phin don.

Ju sngew pat jylliew bad sngew jylliew weibriew
Da kumwei pat lehse, kan sa urlong
Katba i'u lum jrong jong ka por ngi kiew
Ha jingpangnud ia nga, sa kut junom.

Te ynda dei ka por ngan khap ki khmat
Ngan kjap kum lum tap-thah ki Perinis ka Spain ......
Ha jingwan kha mynsiem biang sa shisien pat
Ngan wad .... ngan wad ia phi ban hun mynsiem.

Kiei ba khlem ioh bad hun mynta pyrthei
Ngan sa ioh-hun ia ki ha ki lawei.

---

35. IN DON I JINGBYNNUD

Bunsien...bunsien phi pynsngew sheptieng keiñ
Lehse bad nga phim don ka jingmut skhem
Dak jingïakhlad — teng teng ki paw tyngkreiñ
Kum lyoh dak-ïong, ha suiñ jingieit ba-tlem.

Jingsngew ba shlei ki kie ha jingpyrkhat
Por thiah peit-kai, nalor phlang—Ki lyoh ba jngi,
Lehse jingmut phi don bad kiwei pat
Ba marshak dur, jinglong, kyrdan bad phi.

Te ha ka sngi ïa tap beil lieh jong phi
Ngan pyneh keiñ ïa la ka rngiew shynrang-shlur
Haba ngan 'i, phi ïa shon dur snohkti
Ngan ñiad kloi lan la ummat tuid ba pur

Ha kum kata ka sngi ngan sa pyneh dohnud
In don hi pat, hynrei, i jingsngew-bynnud.

---

36. SNGEW JAN KA JNGAI BAN 'I

Katno sngew kwah ïa phi ban kynduh noh!
Tang ban kum pyrkhat ruh shngiam-rai jingthrang
Jingsngew—sliang tam thynrang, lut na baroh
Jan kum, mariang tyrkhong mar wai ka tlang.

Kum khun U Syiem shah set ha jrong mala
I'u samla ieit ban kynduh shuh la khang,
Ka siang sur s'iang synei sngew shoh synñia
Ban pynthiah rngai lyngai, kiba ap jingkhang.

Bad kum U Myllung b'la thoh bun ki poitri
B'la iaid jngai than, bad ieh dien ïa kiwei sha dien tam
Katno b'u ïam ïai thoh, ha jingbym ïohi
Bym don ba sngew n'u paid sngew stad bie j than

Katba! dang jngai katta rngut la ngi
Kumta sngew jan ka jingsngew jngai ban 'i.

37. JINGIEIT SNGEW KMEN JYLLIEW

Kum i Khunblang ba sohtyngkoh sngewbha
Halor ki 'langlung: jem ki ryngngi-sngi,
Kumta jingieit ka krih hapoh jong nga .
Tang jingsngew-kmen halor jingkmen bad phi.

Kum por khynnah tang ban kmen lynter taid
Ba klang ki lum ki them ki riat ki wah
Ki lawei dien sh'wa thiep ki jingsngew-lwait
Katba dang kam, dang jan, dang long rangbah.

Kum jingsngewkmen b'la smiar, jan shlei palat,
'Lah kyrset shuh hapoh, tang ha dohnud
Ban shem ka ktem ban sam da kumwei pat
Lait tang ummat arsut ki ngab ba—tuid.

Kumta ka jingieit kmen jylliew ka long
Jingieit jylliew kmen ba pynjylliew jyndong.

---

38. SHADUH KI KHMAT JONG KA POITRI.

Kum jingbhabriew ka sngi—bhabriew palat,
Jingphyrnai shai umdum ba kum kata
Ym lah ban 'i ka dur ka jong ka pat ,
Tang ki ummat ba lang kin pynsatia

Kum jingwan beh kyrthlep ka lyer kynsan
Ban ud ki jyntang kba, ki khah, ki dieng
Tang kumta hi ban jah kumba la wan
Ban pynlyngngoh pangnud slem slem hadien ......

Kum Umslap sngur, u slap praw, sah khyrdong
Halor sladieng, sh'wa 'niangmiet kin sa ud,
Ba phalang thiang ha 'jat 'ngi jrem ba prong
Ka jing-ithiang, kata, ba ngam dohnud.

Kumne, phi ngam ki khmat bym lah iohi
Sha ki khmat rieh jylliewduh ka poitri hi.

---

39. KI JINGKYNMAW BA-THIANG

Katno, phi kmen ia nga mynta ka sngi
Lyngba kine ki 'lawdieng kseh arliang jngai
Haduh ngam sngew shuh khlem kdup ieit slem ïa phi,
Nga sngew...baroh...ïa nga...hangne... la wai;

Kum pyrkhat pat ïanga, ban pyrkhat slem :
Ka por kam ju neh sah hi tang hajuh
Ki khlur ki ïai kylla jaka ha bneng,
Ka jingim briew lyngkot jong ngi hi ruh ;

Kiei keiñ kin sa jia ha ki lawei ?
Ban tang pyrkhat ruh ah, sngew ban tyllep ......
Nga tieng ba ïoh la thoh hi da ki blei
Baroh kin kut noh kum katei ka sngi jan sep.

Iai kynmaw pat, l'da jingim ruh kan kthang
Kane ka por, ha jingkynmaw ba-thiang.

---

40. HA PHI

Hapdeng ka thoh poitri baroh shi sngi,
Ha jingpyrkhat rah jngai ha saw ki lyer
Sha khatar snem lynti ...... shaduh bym 'i
Ha jingmut kynjang tam marwei nga her.

Bunsien, la dum, nga klet ka miet synñïa,
Ialade ruh, haduh ngam tip briew shuh
Hynrei, jingïohi jong phi ! ...... sa pyni ïanga
Ban kyndit thiet na rngai ka phohsniew duh.

Ha phi, nga shem pyrthei jong nga baroh
Ha 'mat langum, ki umpohliew ba shngiam
Ha dur sngewieit, ka bneng ba khlem da ïoh
Ha jingsngew sliang mynsiem ba sngew sliang tam.

Wat nga, ba ju kylli ïa ka jingdon - Blei
Ha phi sngew don ïa kaei re kaei.

---

41. KUM ALPHEUS

Nga tieng, hapdeng ka wah jingieit jai-jai,
Ba jngi ïa kmen ma ngi arngut marwei
Hapdeng dewrit kynthlap ba ïa kdup phyrnai
Sa wan ki nongpynthud ban pynjngut ei.

Ynda, kumne phin 'i, la ktieh jngut noh
Phi ruh lehse, phi nym sngew kwah jngi shuh
Phin sa kdat, khohram-riat wah ban leit thung khohmoh
Sha sawang ki krem duriaw ban jah jynduh.

Kum 'Alpheus', pat nga, ngan beh bynrap
Ka 'Arethusa', ieit b'la ieit than na baroh
Ngan kynrang lut ïa duriaw bah demdiap
Tat por kan poi, bad phi biang ngan ia snoh.

Ha ki duriaw, ba beh ki dieng snepkor
Ngin sa jngi, ïa kmen biang, ha kiwei pat ki por.

---

42. KUM DAK BA-JNGEM HAPOH U BNAI

Ka jingieit syaid ba par hapoh mynsiem
Ngan bsap noh khop 'poh dohnud ieit ba pang,
Ioh kin um noh kum rong u simpyllieng
Ne, ummat miet ba lang halor ki phlang.

Kin sa saiñ rong pynkmen haduh sngi lawei
Sngi-ñiuhlieh sdot sngewsih, na shyngkup ïing,
Por sngew tlor bor, halor shuki marwei
Por la sngewthuh, nangne, ngan dkut mynsiem

Nga sngew, ngan ieit ïa phi sha khatduh sngi,
Haduh ki ïongreiñ-wai, ka jingim-swai
Jia katba jia, jingieit tam - duh ïa phi
Sa shon kum dak rong jngem hapoh u bnai.

Ngan ïai ieit rhing ïa phi ha jingsngewieit
Kum 'Penelope' law ksai ka por mynmiet.

---

43. KUM KJAT-SNGI-THIANG KHATDUH

Kum 'jat-sngi-swai khatduh, jai-jai phi shat,
Sh'wa phin jah noh artat sha ïing ba jngai
Phi suit rong-ieit ki lyoh ba bun bun jait
Satang shiphang pat ah ! ...... phin sa noh phai.

Ha 'irmat-jrong ban khlad, ba noh lam-kdor'
'Jat-thiang, nga 'i, na lyndet-lyoh ba kah
Ki dung shadem jongnga, jylliew ban syor......
Hapdeng miet-dum ban pyniai-kynmaw-sah.

Phi ruh, nga tip, ha kyndong-rieh-mynsiem,
Katno, katdang ïai khlad, sngew-khia ka dohnud,
Hamar la sep artat, liak, phi phai dien,
Ban tuid ummat-sahnud-jingsngew-bynnud.

Nga kwah phin paw kumne haduh lanor
Ngan dwai, ka por, ïa phi, ka nym pyntlor.

JINGKUT BYNTA I

KA BYNTA KABA AR

44. JINGIEIT JONG PHI

Lada ngan pynkhlemraiñ ïa ka ïing jong phi
Lada, ngan wan pynhiar raibi ma—nga
Lada, kumta phi ruh phi sngew bad ki,
Ka mynsiem ieit jong phi haei mynta ?

Nga te nga la ïai sneng, ïa phi la slem
Bud tynneng shuh, ngim dei, por ki mynsh'wa
Phi ïai sngap du, 'tien ki 'riew leh tymmen
Jingpyrkhat bieij, ki hamsaïan suda.

Ka jingbuhrieh la paw ka pen-ryngkew
Phim don kata ka jingieit don nongrim
Lada phin sngew kumba ïa phi nga sngew
Mano ban pakhang keiñ ha ka jingim ?

Lada phin sngew kaei b'la thoh hangne
Nga ngam bun 'tieñ shuh ïa phi nalor kane !

---

45. KAEI KA POP ?

Kum jingsngewtngen maïan, ki tengkhat-por
Phi long ïa jingim shem-lanot jlan tam
Sngewthrang bad sngewtieng ruh kata ka por :
Ka jingïap - kut, jingim ba wan sdang biang.

Kum briew pang khrew, bad slem bym lah koit shuh
Ba kwah koit noh, jingkoit ba nym ud shuh
Phi wan ai mynsiem sumar tngen kat haduh
Ban tieng, kum 'riew pop-sniew, jingïap—ngiew-duh

Kum por kmen than ba jingsngewsih ki tlor,
Phi pynsngewkmen ban kmen ka kmen b'la palat ......
Phi hi phi pynkyndit—rngiew briew ban jrat jubor
Phi ai jingshlui jingtieng jong ka jingïap!

Kaei ka pop, Ko Blei ! nga la leh hangne?
Ba kumne sat ban long tat haduh katne!

---

46. JINGHUN JUNOM

Phi leh balei kumne mynta ka sngi ?
Phi shu pyndiaw kumne sangsot khatduh
Phi shu iehbeiñ kumne hapdeng lynti
Khlem pat sdang bha ka daw ka jingsdang ruh.

Pynban jingleh jong phi ngan map baroh,
Jingkmen ka rieh hapoh ka jingjynjar
Kiba ngi ieit jan tam ruh, ki ju khlad noh
Ummat ki khlieng mynsiem rieh jingbijar.

Ngan ïai kynmaw sngewieit, ïa phi kyndiang,
Sngi jingiaieit bad phi kin jyrngam sah
Tang ban kynmaw, ha jingkynmaw ba-thiang
Sngew ban klet pyrthei kthang ka jynjar trah.

I jingmut ieit shata shaba phin don
Jinghun junom i-ta ïa nga in long.

---

47. KA JINGHUN BLEI

Shisien ka sngi, katno ngan sngew bijar!
Ha pyrthei paidbah dkhiew, ngan long marwei
Te kum kane ka pyrthei salonsar
Lehse ngan hap wad lad noh da kumwei.

Ngam tip kumno kan kut, ha ka ba-kut
Lehse baroh ngan ïoh ka s'lonsar pyrthei
Ha mynsiem pat ngan hun mo ha jingsuk
Sngew bynñïaw artatien ha la marwei ......

Te ngan hun noh, kumba la thoh nusip
Ha jingsngewsih - ka jingkmen-blei-marwei
Ka jingim rieh n'u paidbhur, leh tip - khlem tip
Ha pyrthei marwei briew, ym ha pyrthei.

Ngan im tip briew tip Blei jingim tngen - rieh
Ha pyrthei ka ïohi-matlah, ngan 'i duna khlieh!

---

48. KA MYNSIEM-BRIEW

Lada phin ieh-noh bak, kyndit ïa nga!
Sha jngai duriaw lynti ba sep ka sngi,
Bad uta hi, ba phi la da mon shisha
Sa leit, da ka jingsuk, ngan d'wai ïa phi.

Ha jinglong marwei briew, ngan sa tngen noh,
Ban sngap sur syiang-sphriang ha saw jong ki lyer,
Ki sharing lum jyrngam, ki kseh ba noh
Ban rwat ïa jingieit pher, ka ban kham pher.

Ki sim 'lor tnat, ki duid kyrshoh ba jrong
Ki phlang thait khlieh, ki 'tiew khlaw, i' lang-ïuh ruh
Ki lyoh sepsngi, khlur miet......mariang kan long
Ki nongpynsngewkmen ba nym pynsngewsih shuh.

Ha mynsiem briew ngam shem ka mynsiem briew
Lehse, te hangne ngan shem ka mynsiem briew.

---

49. JINGIEIT SHISIEN

Ka mynsiem thnam, shisien kynbur kan pluh,
Kumba phi ruh phi kwah, nga tip bunsien,
Wat la baroh kin kut da kumta ruh
Ngan kmen ba nga la ieit ïa phi shisien.

Ka long-rynïeng ba bha ngan nym pynsniew
Ka jingsngew shngaiñ mynsh'wa mynta nga tieng,
Sa phi ruh phin sa ong : nga dei u briew uba sniew
Pynban ngan ieit namar la ieit shisien.

La kan kut ruh marwei ...... bad tang marwei
Nga nym dih bih ne pynkulmar jabieng
Namar jong phi, hynrei ngan d'wai h'u Blei
Ba nga la ieit tang ïa phi ...... ïa phi shisien.

Ba ngi la ïa ieit jingieit wat tang shisien,
Shisien kan ïai long sah ka junom sien.

---

50. JINGPANGNUD

Balei kumne ïa nga, keiñ ko jingim?
Nga la kum ieit jingieit ban isih kyndit
Bunsien ki por sngew da jingdom ngan tim
Ïa jingthoh ki ha bneng ki khlur nusip.

Kito ki sngi ha kti ha kjat shisien,
Ngi rkai ki ryngngi, ki kseh, ki kshaid, ki khriang
Khlem lap phai dien, ïa nga ki shu ieh dien
Ha ummat kthang, jingkynmaw thiang-tympang.

Kiei jingmut kine ?...... nga ju mutdur
Ha nusip jingim briew jong ngi ba wan urlong
Ki dei shisha ki jingpynïaid ki khlur ?
Ne dei ngi hi ki briew ba pynurlong ?

Kat dang pyrkhat ïa jingim briew bynnud
Ki kut ïa nga marwei ha jingsahnud ....

---

51. WAT I ’LANG- IAP

Nga dap ka lyngngoh ngaiñ hapoh mynsiem
Ia jinglong briew bym sngewsalia ban ’i
Ban pynkyndit kum jingat phyllung triem!
Kum phi ruh pleng ki don ha pyrthei sngi.

Ki sngi bad phi ban wan shuh ki nym wan,
Ki pór klet jingmut blei, ma—ki kumjuh
Longlehnohei lada yn kyrtiang biang,
Tang ummat sngur kin ïai kyrsoi jynduh.

Bunsien nga pyrkhat marwei—jinglong marwei duh
Balei nga don kane jinglong jyndei shlei
Ban pyñpyrkhat ...... pynpyrkhat sah haduh
Tat ban pyrkhat mano ma—nga, nga dei?

Wat i phlang-ïap ba snoh ha ki khlaw kynjah,
Ban kdat nga sngewsynei ruh tang ban ktah.

52. HA JINGKHAP-NGAIN

Ynda kan sa wan poi kata ka sngi
Mynsiem ba arliang pait kan sa tyngkhuh
Ia phi, ban ’i phi rit suki ... suki
Jngai ...... jngai, ka lynti beit ...... bad nym ’i shuh.

Katba kjat sngi, na phi, ki nang ran jngai,
Jingmut jong phi, lehse, kin phalang biang
Kum sngi tlot swai, shuwa kan jah sha rngai
Ba sam ki lyoh, kum por ki Umjer phlang.

Ynda kin shat kyndiang, kin phalang ki kjat sngi
Phin sa ïohi tang ban jaw ummat kthang,
Jingieit sngewrit, b’la aiti lut ha phi,
B’la pynsarong matlah bieij ïa phi pynban.

Wat phin dem ruh ha shadem kiwei khatduh
Phin ’i ha jingkhap ngaiñ wat hangta ruh.........

53. JOP MA NGA

Kyndit ! nga sngew la shah iehnoh jyndat
Hapdeng lynti jingieit ba ngi ïa thong,
Phi ruh phim pynpaw shuh wat tang ka khmat
Ngan leh noh kumno sha ? ...... lynti ka dang jrong.

Kum u matlah nga shu ïaid lamwir ka sor,
La btai, la dum, la duh, ban ïap noh nga thrang! ....
Pynban katba dang im, dang wan ka por
Dang don ka jingshaniah ka por ban wan.

Ngan long u 'tiew kulab ha kyndong kper,
Ki jingkynmaw ïa phi kin long ki shiah,
Wat la ryngkat ngin mer, sha suiñ ngin kner,
Ki shiah ï'u 'tiewkulab pat ki nym lah.

Te ha lynti jingieit ba ngi ïa thong,
Nga jop ma nga, nga poi haduh ka thong.

---

54. KI DON KI POR

Ki don ki por, nga shu sngewsih tympang,
Na kyndong rieh, ban 'i, wat na jngai duh,
Ki lyoh khia um - lam jngut, ruh ki ju lang
Ban kah, haduh ngam lah ban ïohi shuh.

Katba, kumne ki ïaid ki por ki sngi,
Nga sdang duh mynsiem noh ha jingkyrmen,
Ban dang ïa -shem sa shisien biang bad phi
Ha lyngwiar dpei sawdong ka ding ba rhem.

Nga nang buh ki jingmut bad phi kumwei ....
Nga nang kyrmen bad phi, kin sa urlong ......
Nga nang mut shuh ...... kynsan ha suiñ ki bthei
Ki rong ki simpyllieng jong ki palong ......

Te bunsien-por, pangnud ban 'i ïa phi
Wat naduh jngai ki khatar snem-lynti.

---

55. KA KHMAT BA-KMEN JONG PHI

Haba ïohi ka khmat ba-kmen jong phi
Sngewdung ki jingsngewkthang ba pher jyndei,
Jingsngewsih - krang ba phim lah ban ïohi
Na jngai rieh ka mynsiem ba long marwei.

Sngew kum ka "Elissa" ka syiem Karthiej,
B'la ieit i'u "Aeneas" naduh mynsiem
B'la nohïap pat halor ka ding jingieit
Ban 'i ïa u shajngai ...... shajngai ki lieng.

Sngew kum ka sngi naduh dang step, ki lyoh
Ki btep ha lyndet dum .... jingdum synñïa
Hamar, artat, i por ban sa sep noh
Ka plaid ki lyoh tang ban pynpang ïa nga.

Te ïa khmat kmen jong phi ban peit ngam nud,
Ïa nga kan long tang jingsngewsih ban tuid.

---

56. IA PHI BAD IA I

Ynda kata ka por la mang ïa phi
Sngi pynïa-hiar synjat ba phin ïa thoh
La pynïap sniang-syiar—kum kata ka sngi
Pynban ïa nga marwei phin sa klet noh.

Hynrei, ngan wan tang mar kem ka ïongreiñ
Da ki sut ïong rynïeng ba dum ki rong
Khlem jingmut rieh ei ei, ngan mih na ïing
Tang jingmut peit tuh rieh na i kyndong.

Tang ïohi hi kumta khatduh ïa-wai
Ka shadem dap hangta hi kan shlei haduh
Ngan ïam hapdeng ka kmen ka jingkhawai ....
Bad mih noh jar, junom, khlem sngew lah shuh.

Ka jingai-kynmaw ieit kan long ïa phi
Tang kane hi ba phin shong-suk bad I ....

---

57. TANG BAN SNGEWSIH

Ki bun phew tlang jong ka jingim hadien
Phin sa long kmie ki khun ka tnga kmen duh ;
Hapdeng sadhai ka jingïakmen shi-ïing,
Lehse, ïa nga phi nym poi kynmaw shuh.

Lada ngan ïohi ruh sa shisien biang
Da kumno re ha jingryngkhat sngi ïa phi,
Ka dur ba thiang, nga kwah ban ïohi biang
Kumba phi paw ha kum kito ki sngi.

Ngam kwah ïa nga, ma phi phin sngew bynnud,
Ngam kwah ïa nga, ma phi phin sngew tympang
Ngam kwah ia nga, ma phi phin kynmaw sahnud,
Nga kwah ïa phi, ma nga phin kmen pynban.

Lada phin kynmaw ruh kynmaw tangba,
Wat nym kynmaw tang ban sngewsih ïa nga.

---

58. U KHLUR JINGIEIT

Ï'u tei u khlur phyrnai nga khmied nangne,
Nga ngeit phi ruh phin 'i tang shu kem dum,
Ïa phi ïoh un long tang u khlur lehse
U shai pat kum u khlur ïa u myllung.

U Wiat ieit marwei briew, ha man ka miet
Shuwa ban kha ïa nga, ne wat ïa phi,
Hapdeng miet jingïong dum bym don jingieit
Un shai pateng bynriew, ngin ïap ma ngi.

Kum u, nga ruh nga sngew ïa phi na jngai
La phim kwah shuh ban ïa paiñ-ieit hap jingmut ruh
U Khlur jingieit pynban un ïai phyrnai
Haduh u ïum jingtep - ki sngi khatduh.

Na jngai ïa phi katno nga sngew lynga
Ban hiar sha phi ngam nud, pyrthei kan s'pra.

---

59. NAMAR LA PRUID HA KI SLA KTI

Hapdeng ka jinglong-briew ba ïai kylla,
Jingsngew ba bun ngan pynshong-dor halade
Ban kum phai-dien ki por rim mynshuwa,
Ki wan kylla khongpong khatduh kumne.

B'la kum duh noh ïa phi ha jingim sliang
Ïa phi ngan sngew kumba la sngew ïa phi,
Nym sdang dih kiad noh, ne wad kput nud kylliang
Ha kyndong tngen pynban, ngan bsap ïa phi.

Phin long i dop-syntiew jingieit tyrkhong,
Hapdeng ki sla kot rben jingim jong nga,
Shibun ki 'tiew shylluit rong, ruh la kin don
Sha phi pynban ngan plied, ïa phi ngan sma.

Ngam lah ban kynnoh beiñ ei ei ïa phi
Namar baroh la pruid ha ki sla-kti.

---

60. KHUBLEI SHIBUN IA PHI

Khublei shibun ïa phi, ba nga la rem,
Khublei shibun ïa phi, ba nga la duh
Khublei shibun naduh mynsiem ïam-rem
Khublei shibun naduh dohnud ba pluh.

Nga khublei hok ïa phi naduh mynsiem
Nga da mut te, ym ba phin hieng ka khmut,
Nga thoh ha-man ki dak kane ka Mieng,
Nga shon ki jingmut-rieh b'la pynpaw lut.

Namar jong phi la mih kine ki mieng
Namar jong phi bun ngin lyngngoh junom,
Namar jong phi mynta ngin im hadien
Namar jong phi sa kaei pat ngan ong ?

Khublei shibun — ïa phi ng'la duh ïa phi
Khublei shibun — ïa phi la ïoh mangi.

JINGKUT BYNTA II.

KA BYNTA KABA LAI

61. HYNNIN KA MIET NGA IOHI IA PHI
(Petrarchan)

Por mynmiet thiah, nga kum ïohi ïa phi
Ba phi shong-kai ha shyngkup-ïing hajrong
Phi dem 'i blaw katba h'i kmie la jong
Katno ! saw-huiñ ki ngab ba doh ka sngi.
Ïa nga tang 'i nga ïeng ha jngai lynti
Tang ban poi noh, phi la ur na ki kyrdon jrong ......
Nga beh sha phi, bad halor ummat phi ong :
"Sa wan seh lashai, khlem pep lashai ka sngi".

Dangstep kloi lan nga khreh shata ban peit
Hamar ba poi hi tiap pynban hangta,
Ki 'riew marjan ki ong : "Ka dang shu leit
Bad ki ba ha-ïing, b'la shu ring jubor ïa ka
Ban leit teh saiïong noh bad u briew b'la pynbeit"—
Tang ba kim tip shaei pat ka jaka......

62. YNDA PHIN JNGAI NA NGA
(Petrarchan)

Ynda phi la pynkhreh tiket ban leit,
Sha khatar snem lynti, sha ba sep ka sngi
Sha ri ba jngai, nangne, shuh bym ïohi,
Ïa nga, phin sa kynmaw, maphi, nga ngeit.
Wat la phin don ha jngai ba jngi u kbeit
Ne ha lynti rel jngai ba jlan jong phi
Ne b'randa-jhad, por ba ka ngam ka sngi
Katno, phin kynmaw-ïam, por b'la la leit!......

Suki dohnud jong phi, katno kan pluh!
Ki jingsngewbha pyrthei kin pynsatja
Ki jingkyrmen kim ai jingkyrmen shuh,
Bunsien phin shu lynga, phin shu khih pisa
Ban im, phin sngew ban ïap kan bha jynduh
Ba phin klet pat ïa ki, kynmaw ïa nga.

63. SA KUMNO ?

Sa kumno sha ngan dom sahnud ïa phi?
Ka pyrda sawangka kaba shu hap kyndit......
Pynban nga mut ban ai arliang ki kti,
Syntiew shi-kham, bad pansngiat sla olib.

Phi la pynlong ïa nga—u samla tymmen briew
Phi la pynlong ïa nga—u 'riew pyrkhat,
Phi la pyni ïa ki khmat shuh kham jylliew
Ka jingïohi kham jylliew ban ki khmat.

Phi la pyntngen ban tngen na baroh liam
Ban long wei-briew hapdeng ki briew ba bun
Ban kmen ha jingsngewsih ban kum rykhie ïam
Ban shem ha ummat ruh don jingsngewhun

Lada ïa phi eiei ngan dang pyrkhat shuh,
Kan long ka pop ï'u Blei, wat ï'u ksuid ruh.

---

64. DEI JINGIAP HI KA BAN SA IAP

La slem ki khmat jong nga ki khlem 'i shuh,
Naduh kito ki sngi ïakhlad lynti
Ki por ki la ïaid sted khlem da sngewthuh,
Lehse phi ruh phi la klet noh ïa ki,

Ïa phi pynban kumno keiñ ngan klet shuh ?
Phi long ka jingwan-phai biang, jong ka jingkhlad kthang,
Phi long ka jingïoh biang jong ka jingduh
Phi long phi hi ka jingkynmaw bathiang.

Junom ha ka jingim ngan sngew ïa phi,
Junom rymmang ngan ap, marwei nangne,
Kum ïongreiñ-diaw, wat la la sep ka sngi,
Kum premmiet-tmang ba ap blaw ïanore.

Ïa jingieit hi ym don ba lah pynïap,
Dei jingïap hi pynban, ka ban sa ïap.

---

65. KUM.........

Kum ki kjat—sngi phyrnai ha phi ngan long
Naduh dangstep ngan shat jingieit ba tlem,
Ngan bud ha ki kjat ba stet shaba phin don,
Haduh ki ïongreiñ-tngen-er-beh-ba-jem.

Kum lyer ba bsiat ki sder ban riew slem sur-jem,
Ngan kynthlap thapniangieit por phi sngew-tor,
'Poh shkor ngan tem sur jingieit jem slem slem.........
Tat kin ïa doh ki saw ir-mat ba kdor.

Kum 'nai shat rong rupa na ki pongshai,
Ngan dem ha phi, katba phi dang phohsniew......
Haduh da lang ummat sngewsih bynnud-thai
Haduh da riew u syiar, bad kyndit briew.

Kum kine lai ki shap ha phi ngan long,
Ki shap jingieit ban bud ïa phi junom.

---

66. KA KHET KLIAR TAM

Bunsien jingsuk jingmut ka wan syrpai
Ban kynmaw biang da ummat-dap ïa phi,
Ki por kynjah ba kie ha 'er ba-jngai
Kum ha thapniang ki sim por sep ka sngi.

Mynsiem ka per, katba dang her nga klet,
Katba dang jngai nga sngew noh kloi lan ngan jan,
Lyngba ka doh, ka snam, ka um, ka syep,
Ka lyer ki lyoh, ka haw haw suiñ sawang.

Sngew kum la poi ha thmit khet bneng kliar tam
Ka jingmut briew kam lah tang ban kynjoh,
Na ki por ruma tare ba leh thawnang
Ha jingset op ka tyngshop briew hapoh.

Lada bad phi kan jia da kumwei pat,
Nga ngeit, jingkha ka long tang ka jingïap.

---

67. JINGTHIANG JONG KA JINGKTHANG

Ban long kumne, mynta, kyndit kynsan !
Nga sngew balei pyrthei ruh kam kut noh,
Jingleh bha than ïa phi, nga shem pynban
Ki kylla long tang ki jingsniew baroh.

Kumne ba long mynta, nga la pei - shkor!
I'u briew ym don jingthaniah da lei lei ruh,
Kum kam ia saiñ pyrthei shad shit pynthait bor.
Ngi shah shitom ban suk tang u sianti tuh!

Pynban lada ka sawangka kan long
Tang jingsngewbha, khlem ki ummat rupa
Shu lynter taid kan tuid ka diang ka mon
Hangno ka bor ka sawangka jongka?

Lada ï'u briew, pynban, baroh kan biang
Haei ka jingsngewthiang jong ka jingkthang?

---

68. TANG JINGPHOHSNIEW

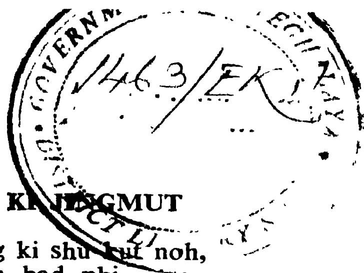
Nga tip, shisien ïa ngi kin sa kut noh,
Kum miet ka jingphohsniew ba-khatduh tam,
Kine ki kti jingieit ba-ïaid-ïa -snoh,
Sa khlad ha lynti jlan ban pait arliang.

Nga tip baroh ka dei te tang ka rngai
Ban sa ieh beiñ ha khyllipmat kyndit !
Tang phalang riang ki umjer phlang phyrnai
Tang rwai ki sim-syiang, na tnat jan jingkhangït.

Sngew kwah klet pat, kita ki jingshisha
Ka rngai kan neh ha jingshisha rngai jynduh
Kumne, bad phi, lyngngai kan ïai long sah shirta
Ha jingsngewthiang ki por khlem kyndit shuh.

Mynta, nga sah marwei, nga kyndit briew !
Ki jingphohsniew ...... ki dei tang jingphohsniew.

---

69. KI POR HA KI JINGMUT

Kum jingphohsniew shiteng ki shu kut noh,
Kito ki por-jingieit shisien bad phi,
Kum lyoh khyndew ha lyer shiphang ki snoh,
Kum daphodil katba ngi dang ïohi.

Kum dienjat-jngai halor shyiap bajem,
Sa shiphang por ka lyer ka rong noh ïa ki,
Kum jingkhlad junom por, bym sngewlah kren,
Suki, ba ngam sha tnger ki duriaw sngi.

Kum jingsep noh ki kjat sngi jrem khatduh
Ba pyiar doh ieit ki lyoh khatduh khublei ;
Kum dop syntiew h'u thah bym lah shah shuh,
Ki tlor ban pyut iwei, hadien iwei.........

Kumne, khatduh iawai, baroh ki kut,
Kum jingsngewthiang ki por ha ki jingmut.

---

70. KATO KA SNGI B'LA LEIT NOH

Shano kato ka sngi na nga mynta
Shisien, bad phi hangne ba ngi ïa ïeng ?
Ba phi ïathuh khana shibun ïa nga
Ba phi pynlong ïa nga—khlem lait ban kren.

Beit beit, shisien, phi wan ban wad ïa nga,
Ngi sa ïa-mih ïaid kai bam lyer bad phi
Ynda la thait ka ïaid ngi wad jaka
Ha sharing phlang ba-jem,-dei hangne hi !

Nga kynmaw ruh ka syep, jan shyllangmat
Kato ka aïom-pah-ki ñiangkongwieng,
Katno, nga kyiuh ....nga kyiuh ! syep jongphi nga dang ñiat,
Mynta.........baroh ki kut h'i ne ïa Mieng

Ban kynmaw biang ïa ka, nga sngewkmen tam
Ban pyrkhat pat, long tang jingsngewsih kthang.........

---

71. 'NGA NYM KLET SHUH'
(Petrarchan)

Kynmaw kito ki sngi kiba la slem ?
Ba ngi ïaid-kai halor ki phlang jyrngam,
Ba ngi ïa snoh kti-ieit, ba ngi pawang
Ba ngi rykhie, ba ngi thung khohmoh ki lum ki them.
Sha ki kshaid lieh ngi prong—ki dieng 'fir' rben,
Ngi kynphlam ieit ka um—ia beh kai shiphang
Ngi phriañg jingdih jingbam—kseh bilat ngi klang
Nga put ka klarinet—ha nga phi sa dem.........

Kito ki sngi, mynta, ki la kyrtiang dien,
Junom ha ka jingim ïa ki la duh.........
Bunsien, bad bunsien pat ki pathai sieng
Haba nga ïaid marwei sha kito ki lyhuh
Haba ki slor ki sla nalor ki dieng,
Haba kynmaw biang ïa phi—nga nym klet shuh.

---

72. KI NIUH KSEH JINGKYNMAW

Ki por shongkai marwei, aïom jur lyer,
Hatrai ki dieng-kseh jrong baud sngewtmang
Ba rwai ki sim bunrong ki sur ba pher,
Bun ki 'ñiuh kseh, nga 'i kyrhai ha phlang.

Katba ki hap kumne, kum shñiuh b'la slor,
Halor met-jyrngam-rong ban thiah lyngngai,
Katba 'er-jur ka beh ñiuh-kseh ki tlor
Sha jingkynmaw bynnud ki beh jngai jngai.....

Ka dur b'nga ieit, ka rngai, nga 'i ka paw
Nga beh shapdeng ki kseh rben ïa ka kylleng
Hamar ba ksoh.........sa ban doh ïa ki ngab rong saw
Kum syntuid noh halor jong ki 'ñiuh-kseh jem

Ki 'ñiuh-kseh jingkynmaw halor ki phlang
Ki wan lam jingkynmaw-jingkynmaw pang !

---

73. KI DIENG SOHOT PHARENG

Ban sam lyngba ki dieng sohot phareng
Ba phuh arliang lynter ha lynti tmang,
Ki wan shoh tympang ieit ki jingsngewshem,
Ban ïuh ki sla tyrkhong ha lynti phriang.

Ban kynmaw tympang biang kito ki sngi,
Sngi jingieit kmen suda.........kumno ngan ong ?
Arngut, ngi ïaid kane ka lynti hi.........
Marwei.........mynta pat ah ! Jingim ka long.

Marwei......nga iaid, marwei......marwei......junom
Ka jingtyrkhong, bad jingkynjah suda,
I sim i ud na tnat b'la jan tyrkhong,
Ka beh ka lyer,......ki hap ki sla ha nga.

Ummat jingkmen than pat, jrop jrop ki jaw
Ïa i baieit jongnga nga dang kynmaw.

---

74. KI DIENJAT JINGKYNMAW

Katba ha lynti jrong, jingim ka ïaid
Kat dang san ruh ha jinglong khia rangbah
Ki jingkynduh ba bun ngan hap ïaid lait
Halor shyiap ba jlan, ka por jngai bah.
Kat dang ïaid jngai shakhmat, shadien kin neh
Ki shap ki jingkynmaw jong ki dienjat,
Suki pat por, ka lyer tyllep kan beh
Ki dienjat rim kin jah halor shyiap.

Ka lyer kan rong, dienjat ki jah dak paw
Ki dienjat ki jong phi pat kin shon sah por
Shadien ban ieh kum dienjat jingkynmaw,
Hapoh jingmut, halor shyiap ka por.

Ngan hun la kin sah ruh wat tang ki shap
Ki dienjat - jingkynmaw halor shyiap.

---

75. NGAN KYNMAW RUH

Ngan kynmaw ruh ha kum kita ki por :
Ka 'ei ki tympangnud haba ka sieng
Ka por long marwei shngaiñ pyntyndep-bor
Shisien, sa lano biang ban wan phai dien.

Por kynjah briew, ka sngi ha kynjang bneng
Por sep ka sngi, ki lyoh ha bun rong skit,
Por ki sim ki wan phai, katno ! sngew ban leit bud lem
Por dang shong pyrkhat blaw na jingkhangït.

Por mynmiet dum, dang pule jylliew jngai
Ki shem lanot, jingsngewbor-briew-jngai ban rah
Por ba, ha lyer, i khih i sharak ksai
Sha jingkynmaw ki por b'la jlan-jngai bah.........

Ngan kynmaw ieit ha jingkynmaw b'rabor,
Ha jingkynmaw kordor ki tengkhat por.

---

76. KI SHIAH JYLLIEW PYRKHAT
(Petrarchan)

Ki por mynmiet shuwa kin leit ki khmat,
Sha jinklet-rngai, nangne, sha jngai pyrthei,
Jingpyrkhat dum, bun bunsien, ki krei
Ban lang-pynbyrngut-lyoh ha ki ummat.
Ki khlur, na khap ki lyoh, hateng ki swait,
Ki jlaw ki ksew, ka miet dum sngew shyrkhei,
Katba dang khan ia jinglong briew synei
Ki dung ki shiah jylliew ka jingpyrkhat.

Lehse ka dei kato ka dur bhäbriew
B'la pynkyndeh haduh mynta ïanga
Ha jingmut tmang, hä jingphohsniew weibriew
Ha jingbynnud b'la klan noh jngai mynta—
Sha ri bah jngai, jngaï na ri jong ki briew
Lehse.........lehse nga nym 'i shuh ia ka.........

---

77. NAMAR JONG PHI

Namar jong phi nga nud ban sngewsarong
Namar jong phi ka dei ka daw baroh,
Namar jong phi nga shon ki dak baïong
Namar jong phi kine ki laiñ nga thoh ;

Ka jaitbynriew, ïa phi, kan sngewkyrpang
Phi la kyntiew ïa ngi ki 'riew sah dien
Phi la pynshlei 'tien-maian, ba ngam ju nang
Phi la pynthoh ki mieng-pynpang mynsiem.

Tang ban phohsniew, ne ban mut dur jylliew
Jingmut poitri, ki thnam kum ki "lava"
Ki sa kynjat kynsan bur, kum ki bor umpohliew
Kloi lan hap pdiang halor ki kotsada.........

Lada ban ïap kyndit ïa nga pat thoh !
Nga dang don shuh shibun ïa phi ban thoh.

---

78. "IRMAT KDOR"

Katba ka sngi ha bneng ka dang phyrnai
Katba ka 'er mynsiem hir hir ka beh,
Katba ka jait bynriew kam pat jah rngai
Ka kyrteng ieit jong phi ruh kan ïaineh ;

Ki briew ki wan, kin leit, ngin klet ïa ki,
Ki pud ki syiem thrang snam, ki la jah jynduh
Ki shnong Benis kin ngam shisien ka sngi,
Ki met ha bneng ki lah ban ïa-tyngkhuh.

Ka por jingklet kan bam tyllan baroh lut!
Lano, ngim tip, kan wai ka pyrthei sngi,
Katduh baroh kin kut ha ki jingkut
Maphi.........pynban phin im junom bad ngi.

Kyrteng jong phi pateng pakit kan sieng
Lyngba ki mieng ...."Ki Mieng Pynpang Mynsiem".

La kut
